

Рада Європи

План дій для України на 2018-2021 рр.

GR-DEM(2017)18
21 лютого 2018 року

Документ підготував Офіс Генерального директорату програм

*Документ ухвалив Комітет міністрів Ради Європи 21 лютого 2018 року
(CM/Del/Dec(2018)1308/2.1bisc)*

Пояснювальна записка

План дій Ради Європи для України на 2018-2021 рр. – це стратегічний програмний документ, який ставить за мету через співпрацю сприяти зусиллям країни, спрямованим на узгодження своїх законодавства, інституцій та практики з європейськими стандартами у сфері прав людини, верховенства права й демократії та відтак підтримувати країну у виконанні своїх зобов'язань як держави-члена Ради Європи.

Пріоритети Плану дій визначено з огляду на відповідні рішення Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), постанови, рекомендації, підсумки звітів і висновки Комітету міністрів (КМ), Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ), Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи (Конгрес), Комісара Ради Європи з прав людини (Комісар РЄ), Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанська комісія), Консультативної ради європейських суддів (КРЕС), Європейського комітету з соціальних прав (СКСП), Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (ЄКЕП), Консультативної ради європейських прокурорів (КРЕП), Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (КЗК), Європейської комісії проти расизму і нетерпимості (ЄКРН), Групи держав проти корупції (GRECO), Комітету експертів Ради Європи з питань оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL), Комітету сторін Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротський комітет), Групи експертів Ради Європи з дій проти насильства стосовно жінок і домашнього насильства (GREVIO), Групи експертів Ради Європи з заходів стосовно протидії торгівлі людьми (GRETA). Ці пріоритети відображають першочергові завдання та потреби України в проведенні реформ, які визначила влада у відповідних національних стратегічних документах та зобов'язаннях, у тому числі в рамках процесу європейської інтеграції.

Цим Планом дій Рада Європи та Україна погоджуються через програми співпраці спільно сприяти поступу реформ, спрямованих на зміцнення незалежності та ефективності системи правосуддя, гармонізацію застосування європейських стандартів у галузі прав людини, посилення парламентської спроможності, вдосконалення врядування на всіх рівнях, протидію корупції та відмивання грошей, боротьбу з жорстоким поводженням і безкарністю, захист прав ув'язнених, підвищення якості та полегшення доступу до правової допомоги, захист прав людини внутрішньо переміщених осіб (ВПО), посилення захисту меншин та протидію дискримінації за будь-якими ознаками, запобігання насильству щодо дітей та сприяння правам дитини, розширення доступу до публічної інформації, захист персональних даних і підвищення незалежності ЗМІ та безпеки журналістів. Також було досягнуто домовленості про сприяння ґендерній рівності та посилення ролі громадянського суспільства в процесах реформування.

Після подій на Майдані в 2013-2014 роках ситуація в Україні продовжує характеризуватися важливими безпековими, економічними й політичними викликами, пов'язаними також із незаконною анексією Автономної Республіки Крим і конфліктом на сході України. Зрозуміло, що ці проблеми позначилися на темпах реформ. Решта викликів пов'язана з широко розповсюдженою корупцією, сталим браком громадської довіри до системи правосуддя, неефективністю державного управління на центральному й місцевому рівнях, а також браком інституційної спроможності для проведення реформ. З 2014 року помітний значний прогрес щодо узгодження українського законодавства та інституцій з європейськими стандартами, про що свідчать результати реформ судової влади, секторальної децентралізації та об'єднання громад, суспільного мовлення і створення правових та інституційних засад боротьби з корупцією. Пропонований План дій ґрунтується на досягненнях попереднього Плану дій на 2015-2017 роки¹. Результати виконання попереднього Плану охоплюють вдосконалення законодавства за ключовими напрямками. Вони, поміж іншим, стосуються функціонування систем правосуддя та кримінального судочинства, прокуратури, розслідування випадків жорстокого поводження, виконання кримінальних покарань, захисту прав ВПО, підвищення якості безоплатної правової допомоги та полегшення доступу до неї, зміцнення спроможності Верховної Ради України щодо нагляду за виконанням рішень Європейського суду з прав людини, а також підготовки пакету законів до ратифікації Конвенції про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству (Стамбульська конвенція).

Загальний бюджет цього Плану дій становить 29,5 млн євро. Забезпечено фінансування в обсязі 2,8 млн євро.

Рада Європи та Україна продовжуватимуть співпрацю, щоб забезпечити ефективне впровадження наявної законодавчої бази й посилити спроможність національних інституцій щодо узгодження національного законодавства та практики з європейськими стандартами з метою сприяння правам людини, зміцнення верховенства права та забезпечення демократичних принципів урядування.

¹ <http://intranet.coe.int/jahia/webdav/site/IntranetDGAL/shared/ODGPROG/AP%20Ukraine%202015-17.pdf>

Зміст

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ І АБРЕВІАТУР.....	4
ЧАСТИНА І – ВВЕДЕННЯ.....	5
1. Загальний огляд.....	5
2. Цілі Плану дій.....	8
ЧАСТИНА ІІ – ЗАПРОПОНОВАНІ ДІЇ НА 2018-2021 РОКИ	9
I. Права людини	9
1.1. Захист прав людини	10
1.2. Сприяння правам людини та людській гідності	12
1.3. Забезпечення соціальних прав	15
II. Верховенство права	16
2.1. Забезпечення правосуддя	16
2.2. Зміцнення верховенства права	20
2.3. Протидія загрозам верховенству права	22
III. Демократія.....	24
3.1. Зміцнення демократичного врядування	24
3.2. Заохочення широкої участі та різноманіття	28
ЧАСТИНА ІІІ – РЕАЛІЗАЦІЯ	29
1. Методологія.....	29
2. Координування.....	30
3. Фінансування.....	30
4. Керівництво виконанням Плану дій.....	31
Додаток І. Логічна матриця до Плану дій Ради Європи для України на 2018–2021 рр.	33
Додаток ІІ. Оцінювання ризиків.....	36
Додаток ІІІ. Фінансова таблиця до Плану дій Ради Європи для України на 2018–2021 рр.....	38
Додаток ІV. Список джерел / відповідних документів	39

Список скорочень і абrevіатур

GRECO	Група держав проти корупції
GRETA	Група експертів із заходів стосовно протидії торгівлі людьми
GREVIO	Група експертів з дій проти насильства стосовно жінок і домашнього насильства
HELP	Європейська програма навчання у сфері прав людини для представників юридичних професій
БДІПЛ	Бюро з демократичних інститутів і прав людини
БПД	Безоплатна правова допомога
Венеціанська комісія	Європейська комісія за демократію через право
Верховна Рада	Парламент
ВПО	Внутрішньо переміщені особи
ВРП	Вища рада правосуддя
ГРД	Громадська рада доброчесності
ДБР	Державне бюро розслідувань
ДВ	Добровільний внесок
ЄКЕП	Європейська комісія з питань ефективності правосуддя
ЄКПЛ	Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод
ЄКРН	Європейська комісія проти расизму і нетерпимості
ЄКСП	Європейський комітет із соціальних прав
ЄС	Європейський Союз
ЄСПЛ	Європейський суд з прав людини
ЄСХ	Європейська соціальна хартія
ЗБ	Звичайний бюджет
КЗК	Європейський комітет із питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню
КМ	Комітет міністрів Ради Європи
Комісар РЄ	Комісар Ради Європи з прав людини
Конгрес	Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи
КРЕП	Консультативна рада європейських прокурорів
КРЕС	Консультативна рада європейських суддів
Лансаротський комітет	Комітет сторін Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства
НАБУ	Національне антикорупційне бюро України
НАДУ	Національна академія державного управління
НАЗК	Національне агентство з питань запобігання корупції
НАПУ	Національна академія прокуратури України
НПУ	Національна поліція України
НРР	Національна рада реформ
НССПЛ	Національна стратегія у сфері прав людини
НУО	Неурядова організація
ОБСЕ	Організація з безпеки й співробітництва в Європі
ОГДП	Офіс Генерального директорату програм
Омбудсмен	Уповноважений Верховної Ради України з прав людини
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ПАРЄ	Парламентська асамблея Ради Європи
План дій	План дій Ради Європи для України на 2018–2021 рр.
ПНВ	Програма співпраці ЄС і Ради Європи «Партнерство заради належного врядування»
ПРООН	Програма розвитку ООН
РКЗНМ	Рамкова конвенція про захист національних меншин
УПІ	Уповноважений з питань інформації
Хартія з ОДГ/ОПЛ	Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини

Частина I – Введення

1. Загальний огляд

Україна і Рада Європи

Вступивши до Ради Європи 9 листопада 1995 року, Україна стала її 37-ю державою-членом. Відповідно вона взяла на себе та погодилася виконувати низку конкретних зобов'язань, наведених у Висновку № 190 (1995)² Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) щодо заявки України на вступ до Ради Європи. Україна прийняла зобов'язання, які покладено на держави-члени статтею 3 Статуту: дотримання принципів плюралістичної демократії та верховенства закону, а також повага до прав людини та основних свобод усіх осіб, що перебувають під її юрисдикцією.

На сьогодні країна підписала та ратифікувала 86 договорів Ради Європи й несе зобов'язання за низкою механізмів Ради Європи, включно такими є Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ), Комітет міністрів (КМ), ПАРЄ, Комісар Ради Європи з прав людини (Комісар РЄ), Європейська комісія «За демократію через право» (Венеціанська комісія), Європейська комісія проти расизму і нетерпимості (ЄКРН), Європейський комітет із питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (КЗК), Група держав проти корупції (GRECO), Комітет експертів Ради Європи з питань оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL), Європейський комітет із соціальних прав (ЄКСП), Рамкова конвенція про захист національних меншин (РКЗНМ), Комітет сторін Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротський комітет), Група експертів Ради Європи з заходів стосовно протидії торгівлі людьми (GRETA), Європейська хартія регіональних мов або мов меншин (ECRML) та Конгрес місцевих та регіональних влад Європи (Конгрес).

Із 1995 року Рада Європи брала участь у низці ініціатив, спрямованих головним чином на допомогу Україні в її інтеграції до єдиного європейського правового простору. З 2005 року Україна з користю для себе брала участь у програмах співпраці в рамках Планів дій Ради Європи³. Попередні програми, підтримані Європейським Союзом, було реалізовано з метою боротьби з корупцією та відмиванням коштів, підвищення ефективності системи правосуддя, зміцнення незалежності ЗМІ, боротьби з жорстоким поводженням та дискримінацією, реформування виборчого законодавства й практики, а також підтримки реформ у пенітенціарній системі. Аналогічним чином добровільні внески держав-членів Ради Європи дозволили охопити проекти у сфері конституційних реформ, реформування судоустрою та прокуратури, зміцнення системи безоплатної правової допомоги, реформи суспільного мовлення, зміцнення парламентської спроможності, захисту прав ВПО, децентралізації та місцевого самоврядування, сприяння регіональній та місцевій демократії, запобігання та боротьби з насильством щодо жінок і дітей. Ці програми допомогли Україні ухвалити низку законодавчих актів і здійснити інституційні реформи, що дозволило наблизити її систему кримінального правосуддя до європейських стандартів, створити Національний превентивний механізм, вдосконалити підготовку правників із питань Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ) і прецедентної практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), створити у Верховній Раді України спеціальний консультативний механізм, відповідальний за нагляд за виконанням рішень ЄСПЛ, розпочати територіальну реформу, створити справжні інститути суспільного мовлення, розвинути міжвідомчу співпрацю з метою реагування на випадки насильства щодо жінок та дітей, а також підвищити спроможність правоохоронних органів щодо подолання жорстокого поводження.

Додаткова користь від програм технічної допомоги Ради Європи

Додаткова користь від програм технічної допомоги Ради Європи полягає в тому, що такі програми є невід'ємною складовою унікального стратегічного трикутника запровадження стандартів, моніторингу та співробітництва, де розробка юридично обов'язкових норм поєднується з моніторингом щодо їх дотримання через незалежні механізми і доповнюється технічною співпрацею, що має на меті сприяти впровадженню таких норм. Розробка і реалізація заходів здійснюється у тих сферах, де Рада Європи має вагомий експертні знання та додаткові корисні переваги.

² <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=13929&lang=en>

³ Плани дій Ради Європи для України: 2005-2008 рр. (DSP(2005)9); 2008-2011 рр. (DSP(2008)15); 2011-2014 рр. (ODGProg/INF(2013)5-rev); 2015-2017 рр. (GR-DEM(2015)2).

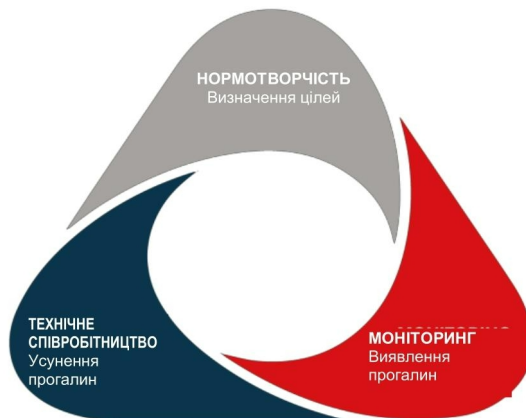

Рис. 1. Стратегічний трикутник Ради Європи

Основні висновки механізмів моніторингу та експертних консультативних органів

Цей План дій значною мірою спирається на останні рекомендації, резолюції та висновки щодо країни з боку моніторингових та експертних консультативних органів Ради Європи, а також на результати виконання попереднього Плану дій Ради Європи для України (2015-2017 рр.). Він також бере до уваги виклики, зазначені в щорічних доповідях Генерального секретаря Ради Європи про стан демократії, прав людини та верховенства права. План дій відображає першочергові завдання реформ в країні, зокрема визначені [Стратегією сталого розвитку «Україна-2020»](#), [Середньостроковим планом пріоритетних дій Уряду до 2020 р.](#), [Національною стратегією України у сфері прав людини та Планом дій з її реалізації](#), Стратегією реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 рр., порядком денним боротьби з корупцією, децентралізації й реформ у сферах місцевого самоврядування, пенітенціарної системи та суспільного мовлення, [Концепцією Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 р.](#), а також документом [«Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи» \(2016-2029 рр.\)](#).

Під час розроблення Плану дій і планування технічного співробітництва з метою підтримки реформ увагу було звернено на прогалини, виявлені такими інститутами Ради Європи, моніторинговими механізмами та експертними консультативними органами:

Підтримка й захист прав людини, забезпечення соціальних прав:

- Практика ЄСПЛ, особливо щодо жорстокого поводження, умов утримання під вартою, прав на свободу й особисту недоторканність, функціонування судової системи, свободи зібрань, насильства щодо жінок і дітей.
- Рекомендації, резолюції та висновки Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ), зокрема ті, що стосуються передусім прав людини й гуманітарних проблем людей, які постраждали внаслідок конфлікту.
- Рекомендації Європейської комісії проти расизму і нетерпимості (ЄКРН), що висвітлюють насамперед питання, пов'язані з нормативними та інституційними засадами боротьби з дискримінацією.
- Звіти про дотримання положень РКЗНМ, які стосуються реалізації державної етнонаціональної політики.
- Рекомендації Комісара РЄ щодо боротьби з безкарністю у випадках серйозних порушень прав людини, а також щодо забезпечення ефективного переслідування й покарання осіб, відповідальних за вчинення таких злочинів.
- Висновки ЄКСП про виконання прийнятих положень Європейської соціальної хартії (ЄСХ), особливо ті, що наголошують на недоліках у нормативно-правовій базі та її практичному застосуванні.
- Рекомендації Лансаротського комітету в першому звіті з виконання «Захист дітей від сексуальної експлуатації в колі довіри».

Забезпечення правосуддя, зміцнення верховенства права та протидія загрозам верховенству права:

- Висновки Венеціанської комісії про конституційні зміни та інші законодавчі акти, що стосуються судової влади, і рекомендації Комісара РЄ щодо зміцнення незалежності та дієвості правосуддя.
- Висновки Консультативної ради європейських суддів ([КРЕС](#)) про незалежність, неупередженість і компетентність суддів.

- Висновки Консультативної ради європейських прокурорів ([КРЕП](#)) про європейські норми й принципи, що стосуються прокурорів.
- Висновки КМ, що вказують на проблему з виконанням судових рішень в Україні.
- Рекомендації КЗК щодо заходів із боротьби з жорстоким поведженням і безкарністю, а також стосовно усунення недоліків, пов'язаних із недостатньою укомплектованістю кадрів й умовами служби в пенітенціарній системі та в інших закритих установах.
- [Рекомендації](#) GRECO, спрямовані на ефективне виконання чинного антикорупційного законодавства.
- Висновки Комітету експертів Ради Європи з питань оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL) щодо рівня фактичного виконання законодавства, спрямованого на боротьбу з відмиванням коштів.
- Рекомендації КМ державам-членам та позиція Комісара РЄ щодо потреби в забезпеченні дієвої участі неурядових організацій (НУО) у діалозі та консультаціях із питань цілей та рішень у державній політиці.
- Рекомендації КМ державам-членам щодо свободи ЗМІ та Інтернету.

Зміцнення демократичного врядування й заохочення до широкої участі та різноманіття:

- Резолюції ПАРЄ про функціонування демократичних інститутів в Україні.
- Рекомендації Конгресу щодо стану місцевої демократії в Україні.
- Рекомендації GRECO про потребу в підвищенні прозорості й підзвітності політичного процесу.
- Висновки Венеціанської комісії щодо поправок до Конституції, пов'язаних із децентралізацією влади, територіальним устроєм і місцевими адміністраціями, а також висновки щодо підвищення довіри до політичного та виборчого процесу, включно з реформою Регламенту та внутрішньої організації Верховної Ради.

Про реалізацію Плану дій також повідомлятиметься у відповідних резолюціях ПАРЄ та рішеннях КМ. Окрім того, у цьому документі використано як орієнтири для дій відповідні конвенції Ради Європи та інші інструменти Організації, наприклад Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини.

Основні результати Плану дій Ради Європи для України на 2015-2017 рр.

Пропонований План дій бере до уваги такі досягнення Плану дій на 2015-2017 рр.:

- ухвалення конституційних поправок щодо правосуддя, Закону «Про судоустрій і статус суддів» і Закону «Про Вищу раду правосуддя»; створення суспільного мовлення, реформа друкованих комунальних і місцевих ЗМІ, прозорість власності ЗМІ;
- створення понад 600 нових об'єднаних територіальних громад;
- створення у Верховній Раді України механізму зі здійснення нагляду за виконанням рішень ЄСПЛ;
- ухвалення законодавчих змін на підтримку гуманізації порядку й умов виконання покарань, розроблення ефективнішої схеми внутрішнього інспектування пенітенціарних установ, підвищення обізнаності та спроможності щодо застосування реабілітаційного підходу в пенітенціарних установах та управління пенітенціарними установами в етичному контексті (ухвалено новий Кодекс етики для персоналу пенітенціарних установ; опубліковано посібник «Сучасний в'язничний менеджмент»; переглянуто Інструкцію із запобігання самогубствам і самоушкодженням; проведено пілотні курси з навчання соціальних і життєвих навичок та управлінської практики);
- підвищення спроможності Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) і Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК);
- підтримка створення та подальшого розвитку Управління забезпечення прав людини Національної поліції України (НПУ);
- подальше вдосконалення норм законодавства щодо декларування статків згідно з рекомендаціями Ради Європи;
- набрання чинності новим Законом «Про прокуратуру» і створення органів самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури (Рада прокурорів України, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів);
- впровадження нових підходів до управління знаннями, інституціоналізації аналізу й застосування стандартів ЄКПЛ у рамках системи підготовки прокурорів;
- розроблення Національним агентством з питань державної служби Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування;
- вдосконалення нормативних засад розслідування випадків жорсткого поведження (Закон України «Про Державне бюро розслідувань» і зміни до Кримінального процесуального кодексу України);
- поширення системи безоплатної правової допомоги на цивільні та адміністративні справи,

надання права на безоплатну вторинну правову допомогу окремим додатковим категоріям уразливих груп населення, розширення доступу до безоплатної первинної правової допомоги; підвищення кваліфікації персоналу обласних і місцевих координаційних центрів із надання правової допомоги, адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, у питаннях застосування практики ЄКПЛ та захисту прав ВПО;

- поглиблення знань про європейські стандарти та практику у сфері прав людини в понад 2700 працівників слідчих органів Управління забезпечення прав людини НПУ, а також у понад 1000 прокурорів;
- розроблення та презентація «Методології виміру прогресу здійснення реформ у сфері юстиції в Україні» – інструктивно-методичного інструментарію для оцінювання в динаміці фактичних результатів реформ у сфері юстиції в Україні;
- розроблення з боку Міністерства з питань тимчасово окупованих територій і ВПО принципів та практики захисту прав ВПО;
- підготовка до остаточного парламентського слухання пакета законів щодо ратифікації Стамбульської конвенції, ухваленого на перших парламентських слуханнях.

Процес консультацій

Цей План дій був підготовлений на основі результатів широких консультацій з владою України протягом січня-червня 2017 року. У процесі підготовки документу також відбувалися консультації з міжнародними партнерами, насамперед з Європейським Союзом.

12 червня 2017 року в Києві відбулося засідання Керівного комітету щодо реалізації Плану дій у складі представників Секретаріату Ради Європи та української влади з метою оцінити виконання Плану дій на 2015-2017 рр. і визначити пріоритети на майбутнє.

2. Цілі Плану дій

План дій є стратегічним програмним документом на період від 1 січня 2018 року до 31 грудня 2021 року. Він ставить за мету підтримувати реформи, спрямовані на узгодження українських законодавства, інституцій та практики з європейськими стандартами у сфері прав людини, верховенства права й демократії, допомагаючи таким чином реалізації зусиль країни щодо виконання своїх зобов'язань як держави-члена Ради Європи. Виконання завдань за цим Планом дій також сприятиме досягненню цілей, визначених [Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом](#).

План дій охоплює такі напрями співробітництва:

Рада Європи й далі надаватиме підтримку владі України щодо здійснення (і, де це можливо, завершення) реформ, які проводять у стратегічних ділянках, особливо коли йдеться про:

- поглиблене впровадження ЄКПЛ та практики ЄСПЛ на національному рівні й зміцнення механізмів виконання рішень національних судів;
- забезпечення впровадження основних стандартів у судовій владі – незалежності, неупередженості та незмінюваності суддів;
- підвищення ефективності, підзвітності й прозорості судової системи та прокуратури;
- поглиблення моніторингу та оцінювання впливу реформ у секторі правосуддя з боку національних установ як інструмента вироблення політики та підвищення обізнаності громадськості;
- підвищення прозорості та ефективності державного управління на центральному й місцевому рівнях;
- підвищення прозорості політичного процесу й підняття рівня довіри до виборчої практики;
- реформування Регламенту Верховної Ради та підвищення ефективності її роботи; боротьбу з корупцією та відмиванням грошей;
- підтримку подальшого розвитку системи надання безоплатної правової допомоги, аби забезпечити її незалежність, покращену якість і доступність та ґендерну чутливість;
- підвищення правової культури та правосвідомості в суспільстві, а також поінформованості громадян про гарантовані Конституцією права й закони України в різних сферах життя, про заходи, що проводять для громадян із метою ознайомлення з правами людини, їхньою реалізацією та захистом;
- зміцнення Національного превентивного механізму;
- поліпшення умов тримання під вартою та запобігання жорстокому поводженню з особами, яких затримала поліція, які перебувають у пенітенціарних та інших закритих установах;
- підвищення спроможності Державного бюро розслідувань (ДБР) щодо розслідування випадків жорстокого поводження, катувань та інших серйозних порушень прав людини;
- розширення плюралізму ЗМІ та забезпечення безпеки журналістів;

- узгодження принципів і практики захисту прав ВПО з європейськими стандартами прав людини;
- підвищення якості місцевої демократії через справжню децентралізацію та місцеве самоврядування;
- зміцнення інформаційної безпеки, доступ до публічної інформації та захист персональних даних;
- поліпшення доступу жінок до правосуддя;
- зміцнення спроможності антикорупційних органів.

Рада Європи та влада України спільно домовилися розширити та активізувати співпрацю на основі нещодавньої роботи, проведеної інституціями, моніторинговими механізмами та експертними консультативними органами Ради Європи, особливо в тому, що стосується:

- посилення захисту прав людини ВПО;
- посилення захисту соціальних прав у суспільстві;
- запобігання насильству щодо жінок та домашньому насильству і боротьби з такими явищами;
- поглиблення в суспільстві участі в демократичних процесах;
- вдосконалення місцевої та регіональної демократії;
- вдосконалення системи виконання судових рішень;
- захисту та сприяння правам дітей;
- поліпшення умов тримання під вартою в пенітенціарних та інших закритих установах;
- розвитку законодавчої бази та спроможності боротися із кіберзлочинністю;
- сприяння забезпеченню рівних можливостей для уразливих груп, із особливою увагою до жінок, дітей і молоді в таких групах;
- сприяння ґендерній рівності;
- підвищення спроможності Верховної Ради сприяти стандартам Ради Європи та формувати законодавчу базу відповідно до таких стандартів, включно з ЄКПЛ та прецедентною практикою ЄСПЛ;
- посилення функціональних можливостей апарату Верховної Ради із забезпечення роботи народних депутатів; боротьби з дискримінацією за всіма ознаками та захисту прав меншин, зміцнення соціальної згуртованості;
- підтримки демократичних реформ у сфері освіти за одночасного зміцнення доброчесності і прозорості системи освіти, сприяння освіті з прав людини та освіті для демократичного громадянства через професійну підготовку, формальну освіту й молодіжну діяльність.

План дій буде зосереджений на ефективній реалізації наявної законодавчої бази, частина якої була підготовлена в рамках попередніх Планів дій для України. Така підтримка й далі буде спрямована на зміцнення можливостей відповідних національних інституцій ефективно функціонувати. Ці можливості передбачають здатність вирішувати ґендерні проблеми та сприяти конструктивному діалогу між владою і громадянським суспільством. Рада Європи має намір поступово розширювати своє охоплення на всю країну, у тому числі на підконтрольні владі території, що постраждали від конфлікту. Особливий наголос робитиметься на поглибленні координації та взаємодії між національними партнерами, що представляють усі гілки влади, а також між групами фахівців і НУО.

Сприяння ґендерній рівності становить пріоритет цього Плану дій. Ґендерний мейнстрімінг, що ґрунтується на європейських стандартах і рекомендаціях Ради Європи, допоможе краще задовольняти потреби жінок і чоловіків та підвищить якість й ефективність виконання Плану дій. Це цілком узгоджується із зусиллями уряду України, спрямованими на зміцнення ґендерної рівності, а також із запровадженням посади Урядового уповноваженого з питань ґендерної політики, створенням Апарату Урядового уповноваженого та затвердженням [Концепції Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року](#).

Частина II – Запропоновані дії на 2018-2021 роки

I. Права людини

Існує потреба в подальшому вдосконаленні законодавчих та інституційних засад і підвищенні спроможності відповідних установ проводити реформи, зокрема коли йдеться про боротьбу з безкарністю та жорстоким поводженням, забезпечення права на справедливий судовий розгляд, запобігання та протидію дискримінації, запобігання та протидію ґендерному насильству й сексуальному насильству над дітьми, сприяння ґендерному мейнстрімінгу, захист прав ВПО, а також доступ до публічної інформації та захист даних.

Особливої уваги потребує сфера захисту прав людини, з огляду на відступ України 2015 року від деяких зобов'язань за Європейською конвенцією з прав людини⁴.

⁴ <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=NotificationJJ7979C&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=F7F8FB&BackColorInt>

1.1. Захист прав людини

Підвищення ефективності системи ЄКПЛ на національному та європейському рівнях

Найважчий механізм і практику розслідування заяв про жорстоке поводження досі не узгоджено повною мірою зі стандартами Ради Європи. Перегляду зазнали нормативна база та стратегія реформ на 2017-2020 рр., що мають забезпечувати ефективне функціонування поліції, а ДБР перебуває в процесі становлення.

Звітуючи про свій візит до України, що відбувся в листопаді 2016 року, КЗК висловив серйозне занепокоєння щодо частоти звинувачень працівників поліції в жорсткому поводженні, наголосив на потребі поліпшення умов досудового тримання під вартою (у СІЗО) і режиму для засуджених до довічного ув'язнення, на необхідності запобігання жорсткому поводженню з боку персоналу та насильству серед засуджених і ще раз засвідчив свою давню стурбованість станом медичного обслуговування в пенітенціарних установах. У контексті поточної реформи пенітенціарної системи Комітет знову підкреслив потребу також звернути увагу на недостатню укомплектованість кадрів у місцях позбавлення волі.

Як було зазначено в доповідях Управління Верховного комісара ООН з прав людини [про ситуацію з правами людини в Україні](#), безкарність за порушення прав людини підриває перспективи правосуддя. Розслідування гучних справ (смерті під час Майдану і події в Одесі, загибель журналістів, корупційні справи за участю високопосадовців) просуваються повільно. У [довідках](#) Комісара висвітлено найактуальніші проблеми прав людини, які потрібно терміново вирішувати як на контрольованих, так і на неконтрольованих владою територіях.

Рада Європи підтримуватиме реалізацію законодавства про запобігання жорсткому поводженню та боротьбу з безкарністю, зокрема через експертну підтримку та навчання працівників ДБР щодо методів ефективного розслідування справ, пов'язаних із жорстким поводженням. Продовжуватиметься зміцнення спроможності Управління забезпечення прав людини та Головного слідчого управління НПУ з ефективного розслідування випадків жорсткого поводження. Експертна підтримка надаватиметься новоствореному Управлінню моніторингу дотримання прав людини в Міністерстві внутрішніх справ з метою впровадження та ефективної реалізації в правоохоронній системі такої політики захисту прав людини, яка б сприяла «нульовій терпимості» до жорсткого поводження і дискримінації.

В основних навчальних програмах національних установ професійної підготовки ще не завжди передбачено навчання захисту прав людини серед правників і працівників правоохоронних органів. Таке навчання має набути ґендерної чутливості, охопити всі аспекти діяльності Міністерства внутрішніх справ і стати складовою частиною навчальних програм Національної академії прокуратури та Національної школи суддів України, а також програми підготовки працівників нового Верховного суду й Секретаріату Верховної Ради України. Розширення такої підготовки на збройні сили сприятиме подоланню порушень прав людини серед військовослужбовців⁵ та цивільного населення. Водночас проведення навчання у сфері прав людини для керівників юридичних служб міністерств та інших органів виконавчої влади сприятиме впровадженню системи ЄКПЛ на загальнонаціональному рівні.

Омбудсмен і Національний превентивний механізм

Разом з іншими присутніми в Україні міжнародними партнерами Рада Європи в 2015-2017 рр. брала участь у моніторингу реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року (НССПЛ), затвердженої 25 серпня 2015 року Указом Президента України, і Плану дій із реалізації НССПЛ в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 року. Ефективність цієї реалізації, як і раніше, залежить від достатнього фінансування та дієвої координації між органами влади, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини (Омбудсменом) і громадянським суспільством. У зв'язку з цим варто також нагадати, що під час написання Плану дій Верховна Рада розглядала нові законодавчі положення, що мають визначати процедуру виборів нового Омбудсмена⁶.

Реформа прокуратури звузила функції цієї інституції головним чином до виступу в ролі обвинувача під час розгляду в суді кримінальних справ, усунувши загальний нагляд за дотриманням прав людини. Унаслідок цього спроможність Омбудсмена захищати права людини потребує додаткового

зміцнення. Рада Європи підтримуватиме зміцнення спроможності інституції Омбудсмена через моніторинг та звітування про порушення прав людини, а також через сприяння правам людини відповідно до свого мандата.

Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню набула чинності в Україні 1997 року⁷. Пропонований План дій спрямований на сприяння ефективному функціонуванню Національного превентивного механізму та, таким чином, на посилення захисту людей, позбавлених волі. Мета таких дій – підвищити спроможність щодо моніторингу та звітування про ситуацію в усіх місцях тримання під вартою, включно з психіатричними лікарнями, підняти рівень обізнаності про права затриманих, зміцнити співпрацю між різними органами влади та державними установами (як-от правоохоронні органи, прокуратура, установи надання безоплатної правової допомоги, соціальні працівники та медичний персонал) і громадянським суспільством, розширити їхні можливості щодо вирішення ґендерних проблем, а також привернути увагу населення в цілому до ролі та функцій НПМ.

Потреба в полегшенні доступу ЗМІ та фізичних осіб до офіційних документів та інформації, якими володіють органи влади, пов'язана з неузгодженою та неповною нормативно-правовою базою, а також із надмірним регулюванням та високим рівнем бюрократії. Те ж саме стосується захисту персональних даних, який на сьогодні входить до сфери повноважень Омбудсмена. Рада Європи сприятиме поліпшенню ситуації, допомагаючи чітко розмежувати сфери інституційної відповідальності. Потрібно реформувати установи, яким доручено питання доступу до публічної інформації (передусім Офіс Омбудсмена, а також відповідні регуляторні органи або новостворений Інформаційний комісар (ІК)⁸). При цьому важливо уникнути надмірного законодавчого регулювання та посилювати застосування законодавства. Особливу увагу буде приділено доступу до інформації у сфері правосуддя, а також до документів, що стосуються бюджетного фінансування. Посилення спроможності України у сфері доступу до інформації також становить важливий чинник у боротьбі з корупцією.

Розширення можливостей Омбудсмена як національного механізму боротьби з дискримінацією, а також його ролі в захисті прав ВПО передбачено відповідними розділами цього Плану дій.

Очікувані результати

Підвищення ефективності системи ЄКПЛ на національному та європейському рівнях

- ✓ розширено можливості Верховної Ради із забезпечення сумісності проектів законів з європейськими стандартами у сфері прав людини та зміцнено її здатність контролювати виконання рішень ЄСПЛ;
- ✓ національними органами влади забезпечено відповідність європейським стандартам своєї законодавчої та нормативної бази щодо боротьби з жорстоким поведінням і безкарністю;
- ✓ виконано План дій щодо реалізації Національної стратегії у сфері прав людини.

Омбудсмен і Національний превентивний механізм

- ✓ завдяки збільшенню обсягу та якості звітності розширено функцію Омбудсмена, пов'язану з боротьбою із жорстоким поведінням і дискримінацією за всіма ознаками;
- ✓ Національний превентивний механізм забезпечує ефективний моніторинг і звітність про порушення прав людини в місцях тримання під вартою та психіатричних установах, із одночасним зваженням на ґендерний аспект;
- ✓ функції Омбудсмена у сфері доступу до публічної інформації та захисту персональних даних передано новій установі (Інформаційний комісар);
- ✓ законодавча база та інституційні умови, що забезпечують доступ до публічної інформації та захист персональних даних, відповідають європейським стандартам і практиці;
- ✓ посилено спроможність національних правозахисних установ і правників впроваджувати європейські стандарти у сфері прав людини, зокрема ЄКПЛ, у тому числі через підвищення кваліфікації правників;
- ✓ правоохоронці та військовослужбовці володіють знаннями й навичками впровадження європейських стандартів і практики, щоб запобігати порушенням прав людини та ефективно захищати від таких порушень;
- ✓ у тісній співпраці з державною владою та громадянським суспільством забезпечено

⁷ 2006 року країна ратифікувала Факультативний протокол до Конвенції ООН проти катувань (ФКПК).

⁸ В «Аналізі розподілу повноважень державних установ у сфері інформаційної політики та медіа в Україні» рекомендують створити установу Інформаційного комісара (ІК) (бажано, аби цьому органу було доручено як захист персональних даних, так і доступ до публічної інформації). Створення установи УПІ потребує внесення змін до Конституції, і 2017 року розпочато збір підписів депутатів Верховної Ради щодо ініціювання такої процедури.

виконання рекомендацій і рішень моніторингових і консультативних органів Ради Європи щодо захисту прав людини ВПО.

Основні національні партнери: Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Міністерство юстиції, Генеральна прокуратура (ГПУ), Міністерство внутрішніх справ, Національна поліція, Міністерство оборони, Національна академія прокуратури, Національна школа суддів, Національна академія внутрішніх справ, Верховний суд, профільні комітети Верховної Ради, НУО.

1.2. Сприяння правам людини та людській гідності

Антидискримінаційні заходи

Рада Європи зіграла важливу роль у розширенні можливостей країни боротися з дискримінацією та створювати стійкі мережі правників і правозахисників. Вона також проводила навчання з питань європейських антидискримінаційних стандартів та надавала працівникам секретаріату Омбудсмена експертні поради щодо вдосконалення законодавства і сприяння громадським кампаніям, спрямованим на запобігання дискримінації та боротьбу з нею.

2015 року Україна ухвалила антидискримінаційну поправку до Трудового кодексу, яка стосується сексуальної орієнтації. Однак дискримінація за ознаками віку, інвалідності, етнічного походження та сексуальної орієнтації залишається серйозною проблемою⁹. Отже, антидискримінаційну нормативну базу належить узгодити зі стандартами Ради Європи¹⁰. Кримінальне, цивільне та адміністративне законодавство потребує ретельного аналізу та, згідно з рекомендаціями Ради Європи, введення до нього відсутніх елементів¹¹. Ще одним із пріоритетів є стратегія інформаційної політики, спрямована на боротьбу з дискримінацією¹² та на зміцнення потенціалу боротьби з дискримінацією в цільових групах, як-от: молодь, правоохоронні органи, судді, адвокати, працівники центрів безоплатної правової допомоги. Рада Європи підтримуватиме загальнонаціональну інформаційну кампанію, аби сприяти утвердженню поваги до вразливих груп і поглиблювати розуміння таких груп, а також заходи з подолання дискримінації та залякування в системі освіти.

Меншини: національні меншини, регіональні мови або мови меншин

Секретаріат Омбудсмена має компетенцію розглядати питання, пов'язані з расизмом і расовою дискримінацією. Однак, на думку ЄКПН, секретаріат Омбудсмена, через свій статус незалежного органу, не може нести відповідальності за координування дій уряду¹³. 2014 року Кабінет Міністрів України затвердив постанову, якою Міністерству культури доручено здійснювати заходи щодо пропагування толерантності в українському суспільстві. Проте координаційні ініціативи Міністерства обмежувалися наданням інформації у сферах культури та мистецтва. Органом, що сприяє відносинам між урядом та меншинами, є насамперед Рада з питань національної єдності. Таким чином, ефективне координування роботи уряду, спрямованої на боротьбу з расизмом і расовою дискримінацією, потребує подальшого інституційного розвитку. До того ж важливо розвивати ґендерно чутливе реагування на права меншин.

Рада Європи допомагатиме владі в подальшому розвитку нормативно-правових засад захисту національних меншин і використання мов меншин¹⁴ як способу зміцнення міжкультурного порозуміння та багатомовності (мови меншин на додаток до української), особливо з огляду на ухвалення та виконання нового Закону «Про освіту»¹⁵. Особливу увагу з цього погляду приділятимуть

⁹ Пілотне дослідження ПРООН, проведене 2016 року в Харківській області, визначило дискримінацію літніх людей (віком понад 50 років) як найпоширенішу форму дискримінації (45,8%), за якою йдуть дискримінація за ознакою інвалідності (40%), сексуальної орієнтації (36,7%) та етнічного походження (30,5%): <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home/presscenter/articles/2017/04/05/human-rights-survey-ombudsman-and-anti-discrimination-barometer-three-ways-to-support-human-rights-in-ukraine.html>

¹⁰ Див. доповідь ЄКПН щодо України (п'ятий цикл): <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Ukraine/UKR-CbC-V-2017-038-ENG.pdf>

¹¹ Загальнополітична рекомендація ЄКПН №7 про національне законодавство щодо боротьби з расизмом і расовою дискримінацією; Загальнополітична рекомендація ЄКПН №2 про спеціалізовані органи для боротьби з расизмом, ксенофобією, антисемітизмом і нетерпимістю на національному рівні

¹² Див. доповідь ЄКПН щодо України (п'ятий цикл): <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Ukraine/UKR-CbC-V-2017-038-ENG.pdf>

¹³ <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Ukraine/UKR-IFU-IV-2015-025-ENG.pdf>

¹⁴ Заява, що міститься в ратифікаційній грамоті, переданій на зберігання 19 вересня 2005 року у зв'язку з ратифікацією ЄХПМ: «Україна заявляє, що положення Хартії застосовуються до мов таких національних меншин України: білоруської, болгарської, гагаузької, грецької, єврейської, кримськотатарської, молдавської, німецької, польської, російської, румунської, словацької та угорської».

¹⁵ У цьому контексті до уваги братиметься Висновок щодо положень закону «Про освіту» (CDL-AD(2017)030), ухвалений

становищу кримських татар та інших груп національних меншин, що зазнали переміщення після незаконної анексії Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Перегляд навчальних матеріалів і шкільних навчальних програм також потрібний, аби їхній зміст міг відобразити багатство культурної спадщини в Україні.

Одним із пріоритетів організації є поліпшення становища ромів в Україні через активізацію співпраці між громадськими організаціями ромів і центральними та регіональними органами влади. Маргіналізація ромів часто викликана браком доступу до особистих документів¹⁶. Конфлікт в Україні своєю чергою посилює ті складнощі, на які нашоується багато переміщених сімей ромів¹⁷. Рада Європи надасть допомогу органам влади всіх рівнів, включно з допомогою у виконанні національного Плану заходів щодо реалізації Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 р., із метою вирішення таких проблем як брак представництва ромів на місцевому та інституційному рівнях, участь ромів у виборчому процесі, доступ до освіти для дітей і вразливих груп серед дорослих, а також різні форм насильства і мови ворожнечі щодо ромів. Розпочату 2014 року співпрацю з правоохоронними органами щодо питань медіації з громадою ромів та захисту їхніх прав належить продовжувати, як і поточні зусилля місцевих органів влади з різних регіонів, залучених до спільної програми «ROMED2» Ради Європи та Європейського Союзу зі створення «Альянсу міст і регіонів України з розвитку ромських ініціатив». Особливу увагу приділятимуть захисту ромських жінок, молоді та дітей.

Права внутрішньо переміщених осіб

Міжнародна підтримка ВПО в Україні майже виключно зосереджувалася на невідкладних гуманітарних потребах і стандартах ООН. На відміну від більшості інших міжнародних організацій, Рада Європи від самого початку своєї програми ВПО фокусувала увагу на допомозі щодо розроблення нормативно-правової та інституційної основи, з огляду на свої стандарти і досвід в цій сфері.

Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб (МТТОТ) було створене 2016 року після наполегливої адвокації з боку міжнародних організацій, включно з Радою Європи, а також відповідних зацікавлених сторін усередині країни. МТТОТ стало основним інституційним партнером Ради Європи в її діяльності щодо захисту прав ВПО.

Опубліковане Радою Європи в червні 2016 року дослідження «Вдосконалення національного законодавства України стосовно захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб» містить аналіз і оцінку нормативної бази в Україні у світлі міжнародних стандартів, а також конкретні вказівки та рекомендації.

У січні 2017 року Кабінет Міністрів України затвердив «План заходів, спрямованих на реалізацію деяких засад державної внутрішньої політики щодо окремих районів Донецької та Луганської областей, де органи державної влади тимчасово не здійснюють своїх повноважень»,¹⁸ і Рада Європи допомагатиме з його виконанням.

Організація і надалі надаватиме експертну підтримку з метою подальшого вдосконалення національного законодавства і практики щодо¹⁹:

- захисту прав власності;
- доступу до освіти;
- усунення проблем, пов'язаних з ідентифікацією осіб;
- захисту персональних даних;
- ефективних довготермінових рішень у сфері інтеграції, працевлаштування й забезпечення житлом;
- адресної державної підтримки.

Особливу увагу буде приділено захисту та розширенню можливостей жінок і дітей з-поміж ВПО. Жінки-ВПО нашоуються на різні проблеми, у багатьох випадках їм доводиться брати на себе клопоти, пов'язані з піклуванням про дітей і літніх людей, їм бракує можливостей працевлаштування, і вони вразливі до насильства. Жінки, які належать до національних меншин, жінки з обмеженими

Венеціанською комісією на її 113-му пленарному засіданні (8-9 грудня 2017 року).

¹⁶ <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Ukraine/UKR-CbC-V-2017-038-ENG.pdf>

¹⁷ Див. висновки за результатами тематичного візиту експертів Спеціального експертного комітету Ради Європи з питань ромів та кочівників (САНРОМ), який відбувся 26-28 квітня 2017 року, щодо проблем і добрих практик у впровадженні стратегій інтеграції ромів, включно з механізмами забезпечення документами, що посвідчують особу, та поліпшенням доступу до соціальних служб в Україні.

¹⁸ http://unhcr.org.ua/attachments/article/1661/KMU_Action%20Plan_ENG.pdf

¹⁹ Див. доповідь ЄКРН щодо України (п'ятий цикл моніторингу): <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Ukraine/UKR-CbC-V-2017-038-ENG.pdf>

можливостями та літні жінки становлять одну з найуразливіших категорій ВПО.

З огляду на поточний процес об'єднання територіальних громад, Рада Європи продовжить підтримувати інформаційно-просвітницьку кампанію задля створення позитивного іміджу ВПО як ресурсу для приймальних спільнот.

Боротьба з насильством щодо жінок і домашнім насильством

Україна нещодавно вжила заходів щодо узгодження своїх нормативних і політичних засад із вимогами Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульської конвенції). У квітні 2017 року Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року. У червні 2017 року в Україні ухвалено постанову, якою запроваджено посаду Урядового уповноваженого з питань ґендерної політики. Поряд із тим, Стамбульська конвенція ще має бути ратифікована. Особливий ризик насильства і жорстокого поводження загрожує жінкам у районах збройного конфлікту²⁰.

Співпраця за цим напрямом ґрунтуватиметься на результатах, досягнутих у рамках проекту, що завершився в серпні 2016 року, і на потребах, спільно виявлених Радою Європи та національними органами, зокрема Міністерством соціальної політики, Міністерством внутрішніх справ і Омбудсменом. План дій у цій сфері зосереджуватиметься на таких питаннях:

- робота з відповідними комітетами Верховної Ради, щоб забезпечити ухвалення потрібних для ратифікації Стамбульської конвенції законодавчих актів;
- підтримка, після ратифікації Стамбульської конвенції, змін до національного законодавства та розроблення підзаконних актів, що стосуються протидії домашньому насильству;
- створення механізму захисту та всебічної допомоги жертвам насильства щодо жінок;
- зміцнення спроможності та підвищення рівня знань усіх відповідних зацікавлених сторін і фахівців, що займаються захистом жертв і постраждалих від насильства щодо жінок і домашнього насильства;
- удосконалення статистичної звітності та збір даних із розбивкою за ознаками статі, віку та соціального статусу;
- підвищення обізнаності органів влади на різних рівнях про проблему насильства щодо жінок і домашнього насильства в Україні та потребу боротьби з нею; обмін інформацією про Стамбульську конвенцію та інші міжнародні норми в цій сфері;
- підвищення обізнаності суспільства про боротьбу зі стереотипами та ґендерною нерівністю, а також про ризик домашнього насильства в сім'ях, які постраждали від збройного конфлікту.

Права дітей

Україна з 2012 року є стороною Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротська конвенція). У своєму [першому звіті з виконання Конвенції](#) Лансаротський комітет закликав Україну узгодити своє законодавство з вимогами конвенції, включно із забезпеченням того, що інтереси дитини стоятимуть на першому місці в розслідуваннях і кримінальних провадженнях, пов'язаних із сексуальною експлуатацією та сексуальним насильством над дітьми. Проект поправок до законодавства, спрямованих на виконання Лансаротської конвенції, розглядає Верховна Рада України.

Рада Європи надасть допомогу в розробленні комплексної національної стратегії захисту дітей від насильства, особливо сексуального насильства, а також у формуванні в Україні дружнього до дітей та ґендерно чуйного механізму міжвідомчого реагування на випадки сексуального насильства над дітьми. Запроваджуватимуться заходи з підвищення спроможності фахівців надавати захист потерпілим і свідкам сексуального насильства, а також методи підвищення інформованості та профілактики в боротьбі зі сексуальним насильством над дітьми в Україні. Особливу увагу звертатимуть на роботу з дітьми, що перебувають у вразливих ситуаціях, включно з тими, хто постраждав від конфлікту, та дітьми під опікою.

Очікувані результати

Антидискримінаційні заходи

- ✓ національними органами влади, з метою усунення всіх форм дискримінації, забезпечено узгодження законодавчої та нормативної бази у сфері прав людини з

²⁰ У доповіді «Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, в Україні» Управління Верховного комісара ООН з прав людини зазначено: «Погіршення економічної ситуації, особливо на територіях, які постраждали від конфлікту, а також порушення зв'язків у громадах внаслідок конфлікту та переміщення змушують деяких людей вдаватися до шкідливих стратегій виживання та механізмів адаптації, які можуть збільшити ступінь ризику сексуального насильства та торгівлі людьми». http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/ReportCRSV_EN.pdf

- ✓ європейськими стандартами;
- ✓ удосконалено спроможність відповідних інстанцій звітувати про випадки дискримінації та проводити ефективне розслідування;

Меншини: національні меншини, регіональні мови або мови меншин

- ✓ права національних меншин підтримані й захищені завдяки ефективному координуванню дій між органами влади та громадянським суспільством, що, зважаючи на ґендерний аспект, сприяє збереженню згуртованості та єдності українського суспільства;
- ✓ розширено співпрацю Національної поліції з громадськими організаціями, що представляють національні меншини, зокрема ромів, із метою подолання стереотипів у суспільстві;

Права внутрішньо переміщених осіб (ВПО)

- ✓ становище ВПО щодо житла, доступу до документів, зайнятості, соціального захисту, системи правосуддя, освіти поліпшено завдяки впровадженню комплексної міжвідомчої ґендерно чутливої політики;

Боротьба з насильством щодо жінок і домашнім насильством

- ✓ до відповідного законодавства внесено ефективні превентивні й захисні механізми подолання насильства щодо жінок та домашнього насильства;
- ✓ розширено можливості Національної поліції щодо застосування на практиці положень Стамбульської конвенції;

Права дітей

- ✓ створено сприятливі умови (у тому числі зі змінами до законодавства, підвищенням обізнаності та зміцненням спроможності відповідних органів влади) для встановлення дружніх до дітей та ґендерно чутливих міжвідомчих механізмів реагування та співпраці, спрямованих на подолання насильства, включно із сексуальним, над дітьми;
- ✓ зміцнено спроможність органів влади та фахівців запобігати насильству над дітьми, їхній сексуальній експлуатації та розбещенню, надавати захист від таких форм насильства і належну підтримку дітям – жертвам і свідкам насильства.

Основні національні партнери: Міністерство юстиції, Координаційний центр з надання правової допомоги, секретаріат Омбудсмена, Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, Міністерство культури, Міністерство освіти й науки, Національна школа суддів, НУО національних меншин, Міністерство соціальної політики, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство внутрішніх справ і правоохоронні органи, Генеральна прокуратура та Національна академія прокуратури, Міністерство молоді та спорту, апарат Урядового уповноваженого з питань ґендерної політики при Першому віце-прем'єр-міністрі України, профільні комітети Верховної Ради, Урядовий уповноважений із питань ґендерної політики, молодіжні НУО, обласні державні адміністрації, місцеві органи влади.

1.3. Забезпечення соціальних прав

Співробітництво з Україною у зміцненні дотримання соціальних прав

Рада Європи залучена до діяльності в Україні, спрямованої на зміцнення дотримання соціальних прав, через свій моніторинговий механізм, дотримання соціальних прав, що, поміж іншим, передбачає подання з боку української влади до ЄКСП національних доповідей про дотримання взятих на себе положень Європейської соціальної хартії (ЄСХ).

Упродовж 2009-2017 рр. до ЄКСП було подано дев'ять національних доповідей. На підставі цих доповідей ЄКСП встановив, що ситуація в Україні не відповідає низці положень ЄСХ²¹. До того ж він дійшов висновку, що якість національних доповідей має бути поліпшена.

План заходів щодо забезпечення виконання положень ЄСХ, затверджений Кабінетом Міністрів України в травні 2015 року, підтверджує рішучість української влади в прагненні зміцнити гарантії соціальних прав у країні. Є потреба в зосереджених і всебічних заходах, які дозволять виконати поставлені Планом дій завдання.

²¹ Україна ратифікувала Європейську соціальну хартію (переглянуту) (ЄСХ) 21 грудня 2006 року, узявши на себе зобов'язання вважати обов'язковими 74 з її 98 пунктів. 17 травня 2017 року Україна зобов'язалася дотримуватися ще двох положень: пунктів 3 і 4 статті 12. Вона не ратифікувала Додаткового протоколу, який передбачає систему колективного оскарження.

Рада Європи підтримуватиме узгодження законодавчої та нормативної бази із європейськими стандартами в галузі соціальних прав; зміцнюватиме національну спроможність зі збирання й надання ЄКСП потрібних даних щодо виконання прийнятих положень Європейської соціальної хартії; сприятиме виявленню законодавчих прогалин і подальшому, з огляду на ґендерні аспекти, вдосконаленню національного законодавства у сферах, охоплених тими положеннями, які Україна повинна відповідно до взятих зобов'язань виконувати; допомагатиме в прийнятті Україною положень, щодо виконання яких вона ще не брала на себе зобов'язань²², і підтримуватиме основні НУО, що спеціалізуються на захисті прав людини, в інтегруванні соціальних аспектів прав людини до своєї діяльності²³.

Заходи зі співробітництва сприятимуть поліпшенню становища ВПО.

Очікувані результати

Співробітництво з Україною у зміцненні дотримання соціальних прав

- ✓ національною владою забезпечено подальшу відповідність законодавчої та нормативної бази європейським стандартам соціальних прав, включно зі стандартами ґендерної рівності;
- ✓ національна влада взяла на себе зобов'язання дотримуватися додаткових положень ЄСХ, а також процедури подання колективних скарг;
- ✓ впроваджено загальнонаціональні заходи із запобігання порушенням соціальних прав або усунення таких порушень;
- ✓ зміцнено загальнонаціональну спроможність у сфері підготовки відповідних фахівців із питань ЄСХ і поглиблення взаємодії між професійними асоціаціями;
- ✓ рішення та висновки Європейського комітету з соціальних прав (ЄКСП) доступні та більш відомі відповідним фахівцям.

Основні національні партнери: Міністерство соціальної політики, Міністерство охорони здоров'я, Міжміністерська група з питань соціальної хартії, Міністерство юстиції, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерство освіти й науки, Державна міграційна служба, Державна служба з питань праці, Інститут законодавства Верховної Ради; Національна школа суддів України; Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, Омбудсмен, обласні державні адміністрації, місцеві органи влади.

II. Верховенство права

Рада Європи й далі підтримуватиме зусилля України з підвищення довіри до системи правосуддя (суддівство, прокуратура, пенітенціарні установи та поліція), удосконалення відповідних законодавчих та інституційних засад відповідно до європейських стандартів, сприяння виконанню чинних законодавчих та нормативних актів із метою забезпечення функціональної незалежності та підзвітності судової системи, кращого виконання рішень національних судів, а також рішень ЄСПЛ, і сприяння подальшому розвитку системи надання безоплатної правової допомоги. Такі дії допоможуть владі продовжувати реформу пенітенціарної системи задля створення безпечніших і гуманніших умов тримання під вартою та підвищення громадської безпеки через зменшення рецидивної злочинності. Важливою є координована та наполеглива боротьба з корупцією, відмиванням коштів та кіберзлочинністю. Так само потрібні додаткові зусилля із захисту свободи ЗМІ, забезпечення їхнього плюралізму, підвищення безпеки журналістів, поліпшення доступу до публічної інформації та захисту персональних даних.

2.1. Забезпечення правосуддя

Незалежність і ефективність правосуддя

Незалежна та ефективна судова влада відіграє важливу роль у забезпеченні підзвітності у сфері прав людини та верховенства права в Україні. Низький рівень довіри до судової системи викликаний,

²² Право на щорічну оплачувану відпустку, право на справедливую винагороду, право на соціальне забезпечення, право на соціальну і медичну допомогу, право трудящих-мігрантів і членів їхніх сімей на захист і допомогу, право працівників на захист своїх вимог у разі банкрутства їхнього роботодавця і право на доступне житло.

²³ Право на щорічну оплачувану відпустку, право на справедливую винагороду, право на соціальне забезпечення, право на соціальну і медичну допомогу, право трудящих-мігрантів і членів їхніх сімей на захист і допомогу, право працівників на захист своїх вимог у разі банкрутства їхнього роботодавця і право на доступне житло.

поміж іншим, незабезпеченням провадження, яке б гарантувало справедливий судовий розгляд. План дій і далі підтримуватиме судову реформу, аби гарантувати всім українцям рівний захист із боку незалежної та об'єктивної судової системи.

Конституційні поправки щодо судової влади, Закон «Про судоустрій і статус суддів» і Закон «Про Вищу раду правосуддя», ухвалені 2016 року, накреслюють чіткий шлях для реформ. Ці законодавчі зміни покликані трансформувати організаційну структуру й функції органів судової влади в Україні та суттєво зміцнити суддівську незалежність, поклавши на Вищу раду правосуддя (ВРП) відповідальність за призначення та звільнення суддів.

План дій буде націлений на проведення конституційної реформи судової системи, щоб гарантувати повну функціональність судоустрою і його відповідність зобов'язанням країни як держави-члена Ради Європи.

Після ухвалення конституційних змін та відповідних законів постане потреба в додаткових зусиллях, скерованих на те, аби узгодити функції та повноваження ВРП, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Ради суддів України, водночас забезпечуючи ефективну взаємодію цих установ, а також передбачити ретельний внесок із боку Громадської ради доброчесності (ГРД).

Подальший важливий етап судової реформи спрямований на впровадження суттєвих змін до судової системи та зосереджений на її оптимізації. Існує потреба в забезпеченні ефективного функціонування судів та управління ними, особливо новим Верховним судом. Рада Європи надавала консультації щодо принципів, критеріїв і методики під час відбору суддів нового складу Верховного суду, а також рекомендації стосовно конкретних аспектів, наприклад регламенту ГРД. Особливу увагу потрібно приділити системі апеляційних судів, оскільки вони формують «кістяк» судоустрою.

Крім того, важливо оцінити національне законодавство та інституційну спроможність адвокатури, включно з питанням про обов'язкове юридичне представництво в судах. Ще одним важливим завданням є сприяння використанню альтернативних способів вирішення спорів в Україні.

Реформа системи кримінального правосуддя залишається однією з пріоритетних сфер співпраці між Радою Європи та Україною. План дій і далі підтримуватиме вдосконалення нормативних засад кримінального судочинства та узгодження його з відповідними стандартами Ради Європи, включно з реформою законодавства в питаннях кримінальних покарань і проступків. Надаватиметься подальша допомога в застосуванні кримінального процесуального законодавства та у створенні ДБР.

Скасування через конституційні зміни функції загального нагляду з боку прокуратури стало важливим кроком у виконанні Україною зобов'язань, узятих на себе під час вступу до Ради Європи. План дій і далі підтримуватиме реформування прокуратури на нових конституційних і правових засадах. Основна увага приділятиметься подальшому вдосконаленню та узгодженню нормативно-правової бази; перегляду організаційної структури та ділових процесів, оптимізації внутрішніх робочих процедур із метою підвищення ефективності діяльності, зміцнення незалежності прокурорів; розробленню нової системи відбору персоналу, оцінювання показників роботи, початкової підготовки та підвищення кваліфікації; застосуванню стандартів ЄКПЛ у прокурорській діяльності; розбудові спроможності органів прокурорського самоврядування, у тому числі щодо узгодження засад дисциплінарного провадження зі стандартами Ради Європи.

План дій сприятиме співпраці Ради Європи з Національною академією прокуратури України, спрямованій на підготовку прокурорів до виконання прокурорських функцій, застосування передового європейського досвіду та стандартів, закріплених у ЄКПЛ і рішеннях ЄСПЛ.

План дій підтримуватиме владу у її намаганнях створити потрібні умови, щоби поліпшити доступ до правосуддя жінкам, а також уразливим групам та ромам. Робота над розбудовою можливостей переміщених судів і органів прокуратури, здійснювана в спілці з іншими міжнародними організаціями, зокрема Організацією з безпеки й співробітництва в Європі (ОБСЄ), сприятиме доступу до правосуддя в охоплених конфліктом районах.

Зміцнення системи безоплатної правової допомоги (БПД) залишається одним із пріоритетів Плану дій як елемент права на доступ до правосуддя відповідно до стандартів Ради Європи. Постійна підтримка допоможе поліпшити роботу системи БПД через забезпечення її організаційної незалежності та зміцнення функціональних можливостей, підвищення якості правової допомоги та її доступності, зокрема, для уразливих груп і жінок, поглиблення обізнаності суспільства про права та механізми їхнього захисту. Участь громадянського суспільства в правових реформах, у тому числі в роботі ГРД, також підтримуватиметься Організацією з метою забезпечення конструктивного і плідного діалогу з органами державної влади та судовими органами.

Пенітенціарні установи та поліція

Український уряд проголосив 2016 рік «роком реформи пенітенціарної системи» та запровадив реструктурування Державної кримінально-виконавчої служби України (ДКВСУ). Окрім ДКВСУ, були створені державні установи «Центр охорони здоров'я» та «Центр пробації». У результаті процесу змін в структурі Міністерства юстиції України розпочало свою діяльність Управління пенітенціарних інспекцій. Рада Європи допомогла визначити сферу повноважень нового інспекційного підрозділу та розробити стандарти, за якими інспектори здійснюють перевірки. Організація також підтримувала зближення нормативно-правової бази та принципів із європейськими стандартами в різних сферах пенітенціарної роботи. Реформа просуває в'язничний менеджмент, що зважає на права людини, та запроваджує реабілітаційний підхід до поводження з ув'язненими, з повагою до їхньої гідності й прав, без шкоди безпеці пенітенціарних установ та за одночасного готування ув'язнених до законслухняного життя після звільнення. Паралельно з розробленням відповідних правових норм і принципів Рада Європи допомогла з випробуванням нових реабілітаційних методів на місцях у шести пенітенціарних установах, у тому числі у двох колоніях для тримання жінок і двох виховних колоніях для неповнолітніх. Як результат, увага до поводження з ув'язненими та реабілітаційний підхід вже фігурують в останніх змінах до законодавства та керівних документах і включені до службових програм підготовки персоналу пенітенціарних установ. Це обнадійливі сигнали, але, поряд із тим, потрібні значні зусилля, аби досягти цілей реформи та спричинити зміни в методах роботи всієї кримінально-виконавчої системи.

Такі міркування також висловлено в опублікованому в липні 2017 року [звіті КЗК](#), де вказано на існування й надалі серйозних проблем, пов'язаних із поганими умовами тримання під вартою, великою кількістю випадків жорстокого поводження з боку персоналу та насильства серед ув'язнених, неналежним медичним обслуговуванням ув'язнених, розслідуванням заяв про жорстоке поводження в пенітенціарних установах і проблемним матеріальним забезпеченням персоналу пенітенціарних установ у всій кримінально-виконавчій системі. Потрібно створити, згідно з прецедентною практикою ЄСПЛ, систему правового захисту, щоб вирішувати всередині країни проблеми жорстокого поводження в місцях позбавлення волі.

Рада Європи далі приділятиме увагу підтримці реформаторських ініціатив із метою закріплення досягнутих результатів і розширення роботи, спрямованої на уможливлення сприятливої для прав людини практики в'язничного менеджменту та на ресоціалізацію ув'язнених. Такі дії мають призвести до формування більш безпечних, гуманних і здорових пенітенціарних установ та до підвищення громадської безпеки через зменшення рецидивної злочинності. Тому План дій передбачає подальші заходи із розроблення законодавчих норм і принципів, а також із розбудови спроможності задля кращого управління пенітенціарними установами, підвищення професіоналізму різних груп персоналу пенітенціарних установ та ефективності програм ресоціалізації. Підвищення якості медичного (зокрема психіатричного) обслуговування в пенітенціарних установах – це сфера, що потребує конкретних і цілеспрямованих дій. Рада Європи планує підтримувати національну владу в реформуванні медичного обслуговування ув'язнених й узгодженні його з міжнародними стандартами. Особливий акцент буде зроблено на організації ґендерно чутливого медичного обслуговування в пенітенціарних установах згідно з європейською практикою, щоб забезпечити справедливе та постійне обслуговування. Така мета потребує вдосконалень в організації медичного обслуговування, чітко визначеного порядку дій із дотриманням етичних принципів, а також підвищеного професіоналізму персоналу та поліпшених матеріальних умов.

Становище ув'язнених, переведених із пенітенціарних установ Криму та з охоплених конфліктом районів, потребує особливої уваги, у тому числі в контексті забезпечення соціальної реабілітації та правової допомоги.

Хоча реформа Національної поліції демонструє позитивні результати, нормативні засади та якість професійної підготовки поліції все ще потребують вдосконалення, аби забезпечити її сумісність із європейськими стандартами та практикою, а також налагодити постійну взаємодію між поліцією та іншими органами влади, передусім на обласному й місцевому рівнях.

Особливу увагу надаватимуть уніфікації методології збирання й оброблення інформації судовими та правоохоронними органами, а також швидкому обміну цією інформацією. Забезпечуватиметься розбудова спроможності Національної поліції щодо вирішення проблем насильства стосовно жінок, домашнього насильства та насильства над дітьми.

Виконання судових рішень

Станом на липень 2017 року, близько 1200 рішень ЄСПЛ перебувають під наглядом Комітету міністрів. Чимала кількість цих справ стосується однакових проблем. Варто уваги те, що невиконання рішень національних судів посідає друге місце серед причин подання заяв до ЄСПЛ. За статистикою

ЄСПЛ, у квітні 2017 року в суді очікували на розгляд 12 334 справ проти України щодо невиконання остаточних рішень національних судів, 8400 із яких були доведені до відома української влади. Проблема невиконання судових рішень охарактеризована КМ як дисфункція системи правосуддя, що становить значну загрозу верховенству права та довірі людей до судової системи, а також авторитету держави. Визначені КМ у цьому контексті заходи охоплюють потребу в зміцненні спроможності національних судів з управління процесом виконання рішень; уточненні правових засад процедури виконання рішень та посадових обов'язків і відповідальності основних державних суб'єктів, залучених до цього процесу; забезпеченні ефективних засобів правового захисту від несвоєчасного виконання рішень; наявності механізмів і коштів, які б забезпечували виконання судових рішень; зміцненні інституційної спроможності з вирішення пов'язаних із виконанням проблем. Рада Європи ухвалила [рекомендації з виконання рішень та Керівництво](#) з виконання рішень ЄСПЛ. В Україні такі заходи, зокрема, потребуватиме реформи системи виконання кримінальних покарань.

Виконання судових рішень ЄСПЛ переважно стосується справ, що перебувають під наглядом КМ понад п'ять років з огляду зволікання із виконанням рішень; справ, що створюють додаткове навантаження на конвенційну систему внаслідок своєї повторюваності (група справ Іванова та Жовнера), і справ, пов'язаних із такими питаннями як брак ефективного розслідування порушень права на життя, абсолютна заборона жорстокого поводження, тривалість і законність тримання під вартою, умови тримання під вартою, а також необґрунтована тривалість судочинства в країні. Цими питаннями перелік не вичерпано, оскільки список, поміж іншим, містить такі питання як свобода вираження поглядів і свобода зібрань, право на вільні вибори та заборона дискримінації. Перелічені вище проблеми потребуватимуть створення засобів правового захисту на національному рівні, а також узгодження функціонування національної судової системи з вимогами Конвенції.

Також є потреба в тісній співпраці всіх національних органів, залучених до виконання рішень ЄСПЛ. Розбудова інституційної спроможності Урядового уповноваженого в справах ЄСПЛ потребує допомоги, щоб оптимізувати процеси координованого виконання рішень з боку національних зацікавлених сторін. Рада Європи підтримуватиме владу в намаганні створити кращі умови для виконання рішень ЄСПЛ з особливою увагою до виконання рішень національних судів, боротьби з жорстоким поводженням, вирішення проблем законності тримання під вартою, захисту права на свободу та особисту недоторканність, права на справедливий судовий розгляд, до свободи ЗМІ та безпеки журналістів і до справ із Донецької та Луганської областей і Криму (особливо тих справ, що стосуються соціальних виплат). Також підтримуватиметься ефективне функціонування створеного в червні 2017 року підкомітету Верховної Ради з питань виконання рішень ЄСПЛ.

Очікувані результати

Незалежність і ефективність правосуддя

- ✓ підвищено ефективність, незалежність, підзвітність і ґендерну чутливість судової системи на всіх рівнях;
- ✓ новий Верховний суд створено, він починає працювати;
- ✓ функції та повноваження ВРП, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Ради суддів України та ГРД узгоджено поміж собою, забезпечено дієву взаємодію цих установ;
- ✓ завершено оцінювання результатів судової реформи, забезпечено інформування громадськості про хід реформ;
- ✓ поліпшено доступ до правосуддя в охоплених конфліктом районах, а також для ВПО;
- ✓ завдяки функціонуванню системи альтернативного вирішення спорів, включно з арбітражем та медіацією, для врегулювання конфліктів знаходять швидкі, менш конфронтаційні, ефективніші та менш фінансово обтяжливі рішення;
- ✓ досягнуто більшої узгодженості між кримінальним та кримінальним процесуальним законодавством і європейськими стандартами;
- ✓ підвищено ефективність, незалежність, децентралізацію функцій і підзвітність прокуратури;
- ✓ розширено можливості прокурорського самоврядування та дисциплінарних органів щодо виконання своїх функцій;
- ✓ підвищено якість юридичної вищої освіти та професійної підготовки, особливо щодо ЄСПЛ та практики ЄСПЛ, із наданням таким заходам ґендерної чутливості відповідно до рекомендацій КМ;
- ✓ питання ґендерної рівності внесено до програм підготовки суддів і прокурорів;
- ✓ підвищено ефективність системи безоплатної правової допомоги, правова допомога доступніша вразливим групам та характеризується ґендерною чутливістю;
- ✓ досягнуто більшої узгодженості між національним законодавством і інституційною спроможністю адвокатури та європейськими стандартами й практикою;

Пенітенціарні установи та поліція

- ✓ поліпшено умови тримання та медичного обслуговування, особливо жінок і неповнолітніх,

- у пенітенціарних та психіатричних установах;
- ✓ реабілітаційний підхід до правопорушників призводить до зниження чисельності ув'язнених і рецидивної злочинності;
- ✓ підвищено спроможність та ґендерну чутливість персоналу пенітенціарних установ у виконанні їхніх функцій та поліпшено умови його служби;
- ✓ посилено спроможність національних органів влади щодо розслідування випадків жорстокого поводження в установах тримання під вартою та поза ними, викликаних зловживанням владою та надмірним застосуванням сили з боку правоохоронних органів;
- ✓ посилено спроможність Національної поліції, спільно з іншими установами та громадянським суспільством, реагувати на випадки насильства щодо жінок і дітей та домашнього насильства;

Виконання судових рішень

- ✓ вдосконалено систему виконання судових рішень (як національних судів, так і ЄСПЛ) завдяки ефективній співпраці між різними національними установами, роз'ясненню відповідної нормативної бази, а також посиленню відповідальності сторін;
- ✓ розроблено модель координування роботи між різними національними суб'єктами з виконання рішень ЄСПЛ.

Основні національні партнери: Рада з питань судової реформи, Верховний суд, Адміністрація Президента, профільні комітети Верховної Ради, Генеральна прокуратура, Міністерство внутрішніх справ, Національна поліція, Урядовий уповноважений у справах ЄСПЛ, Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України та Рада суддів України, Громадська рада доброчесності, Національна школа суддів України, Міністерство юстиції, Рада прокурорів, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів, Національна академія прокуратури, Координаційний центр з надання правової допомоги, Державна кримінально-виконавча служба України, Національна асоціація адвокатів, Державна судова адміністрація.

2.2. Зміцнення верховенства права

Конституційне правосуддя

Відповідно до передбачених Конституцією змін до судової системи, новий закон «Про Конституційний Суд України» встановлює нову процедуру призначення суддів Конституційного Суду на основі конкурсного відбору, а також механізм подання конституційних скарг.

У грудні 2016 року Венеціанська комісія ухвалила висновок про попередній варіант законопроекту (№ 5336-1). Згідно з цим висновком, законопроект 2016 року продемонстрував прогрес у його наближенні до європейських стандартів. Однак Комісія також рекомендувала вдосконалити процес і процедуру відбору щодо конституційних скарг, що подаються до Конституційного Суду. У квітні цей законопроект був відхилений Верховною Радою.

Законопроект із змінами (№ 6427-д) ухвалено Радою 13 липня 2017 року. Цей законопроект не був надісланий Венеціанській комісії на розгляд.

Конституційному суду, з огляду на зміст нового закону, доведеться змінити свої методи роботи та свою внутрішню діяльність. Венеціанська комісія надасть допомогу Суду, проводячи спеціальні конференції та семінари, присвячені порядку внесення конституційних скарг і діяльності персоналу Суду з розбудови спроможності.

Венеціанська комісія й далі допомагатиме Україні узгоджувати свої правові та інституційні структури з відповідними європейськими стандартами і міжнародним досвідом, особливо коли йдеться про такі напрями як виборча система, система стримувань і противаг між гілками влади, принцип міжвідомчої співпраці та делегування законодавчих повноважень.

Ухвалено порядок розгляду конституційних скарг, що ґрунтується на нововведеному праві подавати індивідуальні скарги, такий порядок уже почав діяти.

Інформаційне суспільство та управління Інтернетом: свобода вираження поглядів і суспільне мовлення

В останні роки в Україні досягнуто прогресу у створенні суспільного мовлення, реформуванні

державних і друкованих комунальних та місцевих ЗМІ і прозорості медіавласності. Було розроблено і введено в дію відповідну нормативну базу. У січні 2017 року завершено реєстрацію юридичної особи суспільного мовника (публічне акціонерне товариство «Національна суспільна телерадіокомпанія України» – ПАТ НСТУ). Розроблені Статут ПАТ НСТУ (затверджено в грудні 2016 року) і Положення про Наглядову раду та Правління (затверджено на початку 2017 року). У квітні 2017 року за результатами прозорих виборів на конкурсній основі було обрано голову та членів Правління суспільного мовника.

Подальша підтримка надаватиметься при розробленні механізмів, спрямованих на підвищення якості контенту (особливо коли йдеться про контент для меншин, дітей та про матеріали з ґендерної проблематики), у процесі оптимізації структури та персоналу ПАТ НСТУ, посилення спроможності Наглядової ради та на впровадження дієвої регіональної структури суспільного мовника. Також пропонуватимуться рекомендації експертів щодо регіональної структури суспільного мовника.

Представлений у вересні 2016 року «Аналіз розподілу повноважень державних установ у сфері інформаційної політики та медіа в Україні» містить докладні висновки й конкретні рекомендації щодо ліквідації застарілих, недієздатних і суперечливих повноважень установ у сферах медіа та доступу до інформації. Одним з основних висновків згаданого звіту є потреба в ухваленні Закону «Про аудіовізуальні послуги».

План дій допоможе забезпечити подальшу реалізацію на практиці рекомендацій, що містяться у вищезгаданому звіті про розподіл повноважень державних установ у сфері інформаційної політики та медіа в Україні.

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення потребує подальшої підтримки в проведенні інституційної реформи, особливо у сфері зміцнення своєї незалежності, прийняття рішень та фінансової автономії. Забезпечення прозорості медіавласності; підготовка ефективних нормативних документів для моніторингу пов'язаних зі ЗМІ порушень під час виборів; створення дієвої системи захисту неповнолітніх, жінок і національних меншин; розроблення принципів ґендерної рівності та запобігання сексизму в галузі ЗМІ є важливими складовими цього Плану дій. Ще один пріоритет полягає у реалізації реформи місцевих ЗМІ (друкована преса, мовлення громад, комунальні радіо та телебачення) з огляду на результати обговорень із місцевими громадами та владою, а також у контексті реформи децентралізації.

Якщо говорити про безпеку журналістів у 2016 році, то варто згадати, що ГО «Інститут масової інформації» зареєстрував 264 випадки порушення свободи слова. Платформа Ради Європи для захисту журналістики й безпеки журналістів²⁴, що діє як механізм раннього попередження та швидкого реагування на напади на свободу ЗМІ та безпеку журналістів, отримала у 2016 році 10 повідомлень про загрози в Україні²⁵. Рекомендації двох міжнародних конференцій із безпеки журналістів, що відбулися в жовтні 2016 р. та лютому 2017 р., будуть сприяти вирішенню цієї проблеми. Завдяки цим конференціям та іншим інформаційно-просвітницьким заходам у січні 2017 року Міністр інформаційної політики України поінформував Генерального секретаря про те, що Україна запровадила засоби більш систематичного реагування на розміщені Платформою повідомлення про загрози. Протягом виконання Плану дій співпраця з Міністерством інформаційної політики щодо цього питання буде тривати.

Особлива увага приділятиметься розробленню законодавства з політичної реклами та прозорості фінансування ЗМІ.

Безпека журналістики, забезпечення журналістам потрібного захисту у ситуаціях загрози вчинення насильства або заподіяння шкоди життю, ефективне запобігання та розслідування злочинів проти журналістів залишатимуться у центрі уваги цього Плану дій. Окрему увагу буде звернено на безпеку журналістів, які працюють у зоні конфлікту, включаючи процедури акредитації, страхування журналістів, що працюють у зоні антитерористичної операції, в'їзду українських та іноземних журналістів на територію Криму. Експертна підтримка щодо внесення змін до статей Кримінального кодексу відповідно до стандартів Ради Європи надаватиметься разом із навчанням суддів європейським нормам у сфері захисту свободи вираження поглядів.

У рамках Плану дій підтримуватиметься впровадження відповідних механізмів, пов'язаних із гарантіями безпеки інформаційного простору та плюралізму ЗМІ. Проблема захисту дітей від шкідливого впливу медіаконтенту є надзвичайно актуальною і потребує вирішення.

²⁴ Про Платформу Ради Європи для захисту журналістики та безпеки журналістів див. за посиланням: <http://www.coe.int/en/web/media-freedom/the-platform>

²⁵ Платформа для захисту журналістики та безпеки журналістів, статистика щодо України, доступна за посиланням: <http://www.coe.int/en/web/media-freedom/ukraine>

План дій допоможе владі організувати інформаційну кампанію для привернення уваги до ратифікації Конвенції про доступ до офіційних документів (Конвенція Тромсе), подальшого укріплення позицій наглядового органу та покращення механізмів доступу до публічної інформації.

Очікувані результати

Конституційне правосуддя

- ✓ закон про Конституційний Суд ухвалено з огляду на відповідні рекомендації Венеціанської комісії;
- ✓ Конституційний Суд функціонує відповідно до зірцевої європейської практики конституційного правосуддя;
- ✓ порядок подання конституційних скарг до Конституційного Суду вдосконалено відповідно до рекомендацій Венеціанської комісії;
- ✓ персонал Конституційного Суду готовий працювати згідно з положеннями нового закону, з огляду на наявну зірцеву міжнародну практику.

Інформаційне суспільство та управління Інтернетом: свобода вираження поглядів і суспільне мовлення

- ✓ закон про аудіовізуальні послуги ухвалено відповідно до рекомендацій Ради Європи;
- ✓ реформа місцевих ЗМІ здійснюється в контексті децентралізації та згідно з європейськими стандартами і кращими практиками;
- ✓ запроваджено всі правові та технічні процедури для суспільного мовника, який надає глядачам збалансовану інформацію, і рейтинги мовника починають зростати;
- ✓ установи, що діють в інформаційній сфері, реформовано на основі рекомендацій зі звіту Ради Європи «Аналіз розподілу повноважень державних установ у сфері інформаційної політики та медіа в Україні»;
- ✓ безпеку журналістів поліпшено, застосовуються відповідні превентивні заходи, влада ефективно розслідує злочини проти журналістів і переслідує винних у таких злочинах;
- ✓ суспільні ЗМІ сприяють підвищенню обізнаності та запобіганню насильству за ґендерною ознакою, насильству над дітьми та дискримінації меншин;
- ✓ підвищено спроможність регулятора у сфері мовлення з питань забезпечення прозорості фінансування ЗМІ, розроблено ефективні механізми для протидії порушенням законодавства про політичну рекламу в період виборів;
- ✓ підвищено обізнаність громадськості про права на доступ до офіційних документів;
- ✓ Конвенцію Тромсе підписано й ратифіковано Україною.

Основні національні партнери: Адміністрація Президента, профільні комітети Верховної Ради, Міністерство юстиції, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство інформаційної політики, Конституційний Суд, Рада з питань судової реформи, Національна рада з питань телебачення і радіомовлення, Національна суспільна телерадіокомпанія, Державний комітет телебачення і радіомовлення.

2.3. Протидія загрозам верховенству права

Боротьба з корупцією, відмиванням коштів і фінансуванням тероризму

Останніми роками вдосконалення зазнало законодавство про фінансування політичних партій, і було впроваджено новий механізм запобігання корупції в державному апараті. Незважаючи на це, боротьба з корупцією залишається проблемою для демократичних реформ в Україні. Рада Європи сприяла зміцненню інституційної спроможності НАБУ і НАЗК. Основним видом діяльності новоствореного НАЗК є ведення єдиного реєстру декларацій державних посадовців, так звана система електронного декларування. Ця система, розроблена за підтримки Програми розвитку ООН (ПРООН) та ухвалена членами НАЗК, почала діяти в серпні 2016 року.

Ухвалені в березні 2017 року зміни до законодавства про електронне декларування вимагають від представників громадянського суспільства та інших осіб, що мають справу з проблемами боротьби з корупцією, декларувати своє майно («електронне декларування») так само, як це роблять державні посадовці або публічні службовці. Комісар Ради Європи з прав людини рекомендував владі видалити ці положення як непотрібні вимоги, що можуть бути скеровані на антикорупційні НУО. Як і раніше, існує потреба в експертних знаннях щодо ухвалення законодавства про захист викривачів як елемента боротьби з корупцією, а також щодо підготовки до впровадження такого законодавства.

9 березня 2017 року ВРП дійшла негативного висновку щодо законопроекту «Про антикорупційні суди». У липні 2017 року Венеціанська комісія отримала запит на підготовку висновку про цей законопроект. Рада Європи, у тісній координації з іншими міжнародними організаціями, що працюють

у цій сфері, пропонуватиме конкретну допомогу, аби сприяти загальному моніторингу за проведенням антикорупційних реформ і подальшому зміцненню антикорупційних установ.

Співпраця з національними органами влади у сприянні належному врядуванню та боротьбі з корупцією продовжуватиметься через підвищення відповідності [рекомендаціям](#) GRECO та чинним міжнародним стандартам.

Рада Європи підтримуватиме владу в оцінюванні законодавчих ініціатив, включно з проектом закону про цивільну конфіскацію, пропонованими змінами до законодавства про прокуратуру, а також законодавчими положеннями, що регламентують фінансовий контроль за деклараціями про майно. Наголос робитиметься на розвитку інституційної та законодавчої спроможності щодо повернення активів та управління конфіскованими активами. Заохочуватиметься розширення можливостей правоохоронних і судових органів у боротьбі з корупцією та притягненні до відповідальності за економічні злочини.

Очікувані результати

- ✓ антикорупційне законодавство переглянуто відповідно до рекомендацій GRECO;
- ✓ розроблено та ухвалено законодавство про захист викривачів;
- ✓ підвищено спроможність антикорупційних установ (особливо НАБУ, НАЗК, Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів) щодо ефективного запобігання випадкам корупції та розслідування таких випадків, щодо повернення доходів від корупції, а також компенсування збитків від корупції;
- ✓ підвищено спроможність Служби фінансових розслідувань;
- ✓ підвищено спроможність посадовців, майбутніх суддів і прокурорів боротися з корупцією та відмиванням коштів (правова освіта).

Основні національні партнери: НАБУ, НАЗК, Служба фінансових розслідувань, Міністерство юстиції, Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Національна школа суддів, Генеральна прокуратура, Міністерство внутрішніх справ, Служба безпеки України, Державна служба фінансового моніторингу України, Національна академія прокуратури, профільні комітети Верховної Ради, Школа магістратів.

Кіберзлочинність

2016 року Україна ухвалила Стратегію кібербезпеки, у зв'язку із реалізацією якої щороку затверджують Плани заходів. Зважаючи на наскрізний характер кіберзлочинності, реалізація Стратегії в питаннях кіберзлочинності та збирання доказів в електронній формі потребує ефективного координування та належної підготовки у всій системі кримінального правосуддя, включно з поліцією, службою безпеки, прокуратурою, суддівством та іншими правоохоронними органами.

Хоча Україна й підписала Конвенцію Ради Європи про кіберзлочинність (Будапештська конвенція), процесуальні повноваження, потрібні за цією угодою, разом із відповідними гарантіями та запобіжними заходами ще мають бути повністю відображені в кримінальному процесуальному законодавстві та відповідній нормативній базі.

Як поліції, так і секретній службі надано слідчу компетенцію в кримінальних розслідуваннях, пов'язаних із кіберзлочинністю та електронними доказами. Ця ситуація створює підстави для зайвого паралелізму й дублювання повноважень.

Попри наявність організаційних структур для співпраці всередині поліції та між судовими органами в питаннях кіберзлочинності та електронних доказів, проблеми міжнародної співпраці, внаслідок прогалин у вітчизняному процесуальному законодавстві, все ще залишаються невирішеними.

Варто вдосконалити, відповідно до чинних і перспективних стандартів Ради Європи, ефективність співпраці з багатонаціональними постачальниками послуг щодо доступу до доказів, які зберігаються у «хмарі».

З огляду на наявність більшості відповідних положень матеріального права, поточну реформу процесуального права, а також на початок роботи спеціалізованих підрозділів боротьби з кіберзлочинністю та органів міжнародної співпраці, ефективна та дієва реалізація вимог Будапештської конвенції потребуватиме розроблення стабільних методик навчання правоохоронців, прокурорів і суддів.

Очікувані результати

- ✓ стратегічного підходу до боротьби з кіберзлочинністю та до використання електронних доказів дотримуються, він стає основним в роботі правоохоронних органів, служби безпеки, прокурорів і суддів;
- ✓ кримінальне процесуальне законодавство відповідає Будапештській конвенції;
- ✓ слідчу компетенцію щодо кіберзлочинності та електронних доказів чітко розподілено між правоохоронними органами та службами безпеки;
- ✓ налагоджено регулярну та продуктивну взаємодію між органами кримінального правосуддя і постачальниками телекомунікаційних послуг;
- ✓ усунуто відповідні прогалини в процесуальному законодавстві, що сприяє міжнародному співробітництву;
- ✓ застосовують норми Ради Європи про доступ до доказів, що зберігаються у «хмарі»;
- ✓ навчальні модулі для правоохоронців, суддів і прокурорів із питань кіберзлочинності та електронних доказів розроблено та введено до програм національних навчальних закладів.

Основні національні партнери: Генеральна прокуратура, Міністерство внутрішніх справ, Служба безпеки України, Національна академія прокуратури, профільні комітети Верховної Ради, Міністерство інформаційної політики, органи, відповідальні за надання взаємної правової допомоги в питаннях кіберзлочинності.

III. Демократія

Існує потреба в посиленні ролі Верховної Ради в реалізації основних реформ, особливо тих, що стосуються захисту прав людини. Крім того, належить зміцнити спроможність апарату Верховної Ради щодо підтримки законодавчої роботи її депутатів.

Що стосується територіальної реформи, то варто завершити ухвалення законодавства про об'єднання та співробітництво територіальних громад, фіскальну децентралізацію, роль та обов'язки депутатів місцевих рад і державної служби на місцевому рівні. Новоствореним об'єднаним громадам надаватиметься підтримка, аби забезпечити в межах таких громад ефективне й підзвітне управління ресурсами, з особливим наголосом на навчанні кадрів й управлінні ними. Продовжуватиметься виконання програм розбудови спроможності місцевих виборних представників. На підконтрольних уряду України територіях Донецької та Луганської областей проводитиметься більше заходів, спрямованих на посилення спроможності місцевих органів влади.

Потрібно й далі формувати консенсус щодо реформи виборчої системи. У зв'язку з цим Рада Європи допомагатиме Україні підвищувати довіру населення до виборів, розширювати участь жінок²⁶, меншин, ВПО та молоді в політичних процесах та дієво боротися з політичною корупцією.

Організація продовжуватиме сприяти інтеграції та подальшому розвитку освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини (ОДГ/ОПЛ) у межах національної системи освіти, а також підтримувати реалізацію Дорожньої карти реформування молодіжної сфери.

Рада Європи, зокрема через Венеціанську комісію, продовжить підтримувати подальше зміцнення системи політичних партій України через ухвалення окремого законодавства та організацію навчальної діяльності, спрямованої на сприяння конкретним заходам, що стосуються внутрішньої партійної демократії, прозорості фінансування політичних партій (у тому числі виборчих кампаній) та їхньої роботи у виборних органах.

3.1. Зміцнення демократичного врядування

Співробітництво з Верховною Радою

Нещодавнє створення підкомітету Верховної Ради з питань виконання рішень ЄСПЛ стало результатом технічного співробітництва з ПАРЕ.

Венеціанська комісія у співпраці з ПАРЕ і далі надаватиме допомогу Верховній Раді щодо перегляду її Регламенту.

²⁶ У Регіональному дослідженні Ради Європи «Представництво жінок у політиці в країнах Східного партнерства» міститься рекомендація Україні «забезпечити, щоб 30-відсоткової квоти в партійних списках на місцевих виборах дотримувалися належним чином шляхом відмови реструктуривати списки, які не відповідають цій вимозі».

ПАРЄ та Венеціанська комісія також робитимуть свій внесок до заходів, спрямованих на розбудову спроможності депутатів і апарату Верховної Ради.

ПАРЄ зосередить свої зусилля на розширенні можливостей парламентаріїв зі вдосконалення підходу до прав людини; на боротьбі з ґендерною дискримінацією, включно з домашнім насильством; зміцненні спроможності щодо участі в процесах вироблення політики; на вдосконаленні міжвідомчої співпраці та консультуванні з громадянським суспільством. Завдяки низці заходів із підвищення інформованості депутатів Верховної Ради вже було охоплено такі теми як захист прав людини, свобода ЗМІ, боротьба з корупцією, домашнє насильство та процес вироблення політики.

Демократичне врядування

Реформа місцевого самоврядування та децентралізації залишається пріоритетом політичного порядку денного в Україні²⁷ починаючи з 2014 року. У 2016 році політичні зобов'язання на загальнонаціональному рівні були закріплені в стратегічних документах²⁸. Дві хвили об'єднання громад призвели до формування 413 нових територіальних громад станом на травень 2017 року.

Ще в 200 нових ОТГ очікують проведення місцевих виборів, необхідних для повноцінного функціонування цих громад. Фінансова стабільність місцевих органів влади зростає завдяки механізмам фінансової децентралізації, вперше запровадженим 2015 року й розширеним упродовж 2016 року²⁹.

Попри ці досягнення, реформа не може вважатися завершеною (особливо в областях і районах) без повноцінного реформування місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою, а також без ухвалення змін до Конституції в частині децентралізації.

Реформа місцевого самоврядування й децентралізація стикаються з низкою викликів: брак політичного консенсусу, корупція та надмірна бюрократія, низька адміністративна спроможність і брак координування всередині та між рівнями врядування. Відсутність ґендерно чутливих політики та практики на всіх рівнях залишається серйозною перешкодою. Процес децентралізації має брати до уваги важливість забезпечення ефективного представництва національних меншин у новостворених громадах. Відповідно до чинної Конституції, передача виконавчих повноважень районним і обласним радам неможлива, і поки що жодній установі не доручено нагляд за відповідністю законодавчих актів місцевої влади до положень Конституції та законів України.

Попри позитивну оцінку, яку отримали процес впровадження законодавства про об'єднання та співробітництво територіальних громад, фіскальна децентралізацію, державна служба на місцевому рівні, низка законів все ще потребує підготовки та ухвалення. Рада Європи допомагатиме Україні в перегляді законодавства, що стосується ролі та відповідальності місцевих депутатів, принципів територіальної організації, співробітництва на метрополійних територіях, зміцнення підзвітності на місцевому рівні, статусу й відповідальності місцевих та регіональних виборних представників, секторної децентралізації.

Все ще не ухвалений закон, який би формував державну службу на місцевому рівні. Організація й надалі надаватиме технічну підтримку, допомагаючи центральній владі доповнювати та вдосконалювати нормативну базу діяльності державних службовців і об'єднаних територіальних громад, розробляти та застосовувати сучасний інструментарій управління людськими ресурсами. В Україні, крім того, відсутні номенклатура функцій держави та реєстр державних службовців. Рада Європи надаватиме допомогу щодо формування онлайн-реєстру місцевих публічних службовців із декількома рівнями доступу і можливістю щодо визначення потреб (включно з потребами в навчанні).

Рада Європи готова надати експертну, методологічну та технічну допомогу урядові України в розробленні та подальшому впровадженні сучасної Національної стратегії навчання місцевих публічних службовців.

Окрім того, Рада Європи продовжуватиме роботу на основі раніше реалізованих успішних програм, як-от: «Обмін добрими практиками», «Академія лідерства», конкурс ЗМІ на найкраще висвітлення

²⁷ Цілі та пріоритети реформи визначено в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, схваленій урядом 1 квітня 2014 року, та в Плані дій щодо реалізації її положень на 2014, 2015 і 2016 роки; у Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженій указом Президента 12 січня 2015 року; в Угоді про Коаліцію депутатських фракцій у Верховній Раді України; у Програмі діяльності уряду від 11 грудня 2014 року.

²⁸ «Про першочергові заходи з розвитку місцевого самоврядування в Україні на 2017 рік», а також середньостроковий план пріоритетних дій уряду до 2020 року.

²⁹ Власні доходи територіальних громад збільшилися більш ніж утричі (на противагу 2015 року), у тому числі податок на доходи фізичних осіб (24,9%, 1745 млн грн), земельний податок (8%, 558 млн грн), єдиний податок (6,4%, 447 млн грн).

питань децентралізації, щорічні опитування громадської думки про децентралізацію. Також і надалі триватиме фінансове стимулювання у вигляді міні-грантів із метою зміцнення спроможності об'єднаних громад, сприяючи співробітництву між громадами та підвищуючи якість роботи місцевих служб. Підтримка місцевим державним адміністраціям і органам місцевого самоврядування в підконтрольних уряду частинах Донецької та Луганської областей продовжуватиметься й посилюватиметься відповідно до запитів з боку цих двох областей.

Конгрес має намір здійснювати свої моніторингові заходи щодо стану місцевої та регіональної демократії в Україні, зокрема в рамках процесу постмоніторингового діалогу, аби оцінити кроки, до яких Україна вже вдалася в питаннях реформи децентралізації (з особливою увагою до об'єднань територіальних громад і делегування повноважень). Наступний систематичний моніторинг реалізації Європейської хартії місцевого самоврядування заплановано на 2019 рік.

Крім свого політичного діалогу з національною владою, Конгрес і далі підтримуватиме децентралізацію в Україні через поширення принципів Європейської хартії місцевого самоврядування та рівноправний обмін думками про прозоре й етичне вироблення рішень, участь громадян, а також участь жінок у місцевій політиці. Завдяки розширенню співпраці з Асоціацією міст України будуть реалізовані додаткові заходи зі сприяння практичним консультаціям між центральними та місцевими органами влади. Процес децентралізації охоплює всі сфери життя в Україні. Отже, програми, що реалізуються за цим напрямом, координуватимуться з діяльністю в таких сферах як захист прав ВПО, національних меншин, жінок і дітей, реформи державних ЗМІ та виборчої системи, а також захист соціальних прав.

Рада Європи й надалі тісно координуватиме свою діяльність з іншими ініціативами на підтримку місцевої демократії в Україні, особливо коли йдеться про ініціативи з боку Швейцарії (DESPRO), ЄС (наприклад U-LEAD та інші), USAID (PULSE і DOBRE), Швеції, Німеччини та Канади (EDGE)³⁰.

Вибори

У звітах спостерігачів ПАРЕ щодо дострокових президентських виборів і дострокових парламентських виборів, а також спостерігачів Конгресу на місцевих виборах містилися рекомендації щодо перегляду виборчого законодавства.

У 2015-2017 рр. Венеціанська комісія сприяла обміну думками між депутатами ВР, українськими НУО, національними та міжнародними експертами щодо реформи виборчих законодавства й практики. Однак відсутність єдиної позиції всередині керівної більшості щодо перспектив реформи виборчої системи становить серйозну перешкоду для змін до законодавства. Депутати Верховної Ради, як і раніше, розходяться в думках щодо обсягу виборчої реформи та типу виборчої системи. До того ж Верховна Рада ще не призначила нових членів Центральної виборчої комісії, що може викликати затримку з реформою.

2016 року Венеціанська комісія на своєму 107-му пленарному засіданні (Венеція, 10-11 червня 2016 року) ухвалила Висновок про зміни до Закону про вибори щодо вилучення кандидатів із партійних списків (CDL-AD(2016)018). У цьому Висновку підкреслено, що у світлі європейських норм варто усунути право політичних партій вилучати після виборів зі своїх списків тих кандидатів, яких на той час «вважали необраними», але які потенційно можуть бути обрані.

Хоча Рада Європи заохочувала відкриту дискусію між зацікавленими сторонами всередині країни та допомогла сформуванню спільного розуміння наявних проблем, пов'язаних із вільним і чесним висвітленням виборів у ЗМІ, внесення потрібних змін до законодавства та практики залишається на порядку денному. У зв'язку із цим Рада Європи готова й далі надавати свою експертну, методологічну та технічну підтримку в зміцненні незалежного й неупередженого висвітлення виборів у ЗМІ.

Організація сприяла обміну поглядами між парламентаріями та громадськими активістами щодо ґендерного балансу в політиці та виборчих системах. За даними Світового банку, сьогодні жінки становлять лише 12% серед народних депутатів України (НДУ) на противагу середньому світовому показнику в 23%. Варто розробити механізми, які б сприяли більш збалансованому ґендерному представництву в українській політичній і виборчій системах.

Розроблено дорожню карту для вдосконалення існуючої системи розслідування та повідомлення про

³⁰ DESPRO – швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні»; U-LEAD – Програма для України з розширення прав і можливостей на місцевому рівні, підзвітності та розвитку; PULSE – проект «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні»; DOBRE – проект «Децентралізація – шлях до кращих результатів та ефективності»; EDGE – проект «Експертна підтримка врядування та економічного розвитку».

порушення, вчинені під час виборчого процесу, для врахування Міністерством внутрішніх справ і ГПУ. Дорожня карта також охоплює низку можливих вдосконалень у Кримінальному та Кримінальному процесуальному кодексах України, пов'язаних із порушеннями під час виборів. Україні надаватиметься подальше сприяння для підвищення ефективності механізмів відповідальності за порушення на виборах.

8 жовтня 2015 року Верховна Рада ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції»; водночас запровадження державного фінансування політичних партій було визнане GRECO³¹ як значне досягнення. Відкрита дискусія між зацікавленими сторонами всередині країни, яку проводили за сприяння Організації, привернула увагу до вимог громадськості щодо вдосконалення чинного законодавства про політичні партії та проведення виборчої кампанії. Рада Європи готова надавати в цьому подальшу підтримку.

Організація у подальшому сприятиме обговоренням виборчого законодавства між різними зацікавленими сторонами. Такі обміни думками між НДУ, представниками політичних партій, державних органів, НУО, а також національними та міжнародними експертами мають сприяти виробленню консенсусу щодо проекту закону про вибори, із одночасним зваженням на різні рекомендації Венеціанської комісії та Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ) ОБСЄ.

Період 2018-2021 рр. потрібно використати, аби завершити належну виборчу реформу ухваленням, якщо це можливо, всеосяжного виборчого законодавства та працювати над його застосуванням через проведення цільових семінарів за участю членів виборчих комісій, а також суддів, що розглядають виборчі спори.

Проблема управління виборами, включно з професійною підготовкою членів виборчих комісій, а також можливе використання нових технологій у виборчому процесі можуть набути більшого значення у світлі майбутніх президентських та парламентських виборів 2019 року. Таким чином, Рада Європи й надалі готова допомагати в удосконаленні виборчої практики на національному та місцевому рівнях. До того ж, з огляду на поточний процес об'єднання територіальних громад, який може потребувати проведення виборів у 150-200 нових громадах, Організація, як і раніше, готова надавати свою допомогу національним і місцевим зацікавленим сторонам (організатори, спостерігачі) на місцевих виборах, які відбудуться в новостворених об'єднаних громадах.

Окрім того, на запит влади надаватимуться експертна підтримка та аналіз ініціатив, пов'язаних із виборчими правами ВПО, на предмет їх відповідності стандартам Ради Європи. Підтримуватиметься розроблення єдиної правової доктрини для курсу виборчого права у вищих навчальних закладах (робота зі студентами, школа виборчого права, олімпіада з виборчого права). На запит національних органів влади також пропонуватиметься експертна та методологічна підтримка, спрямована на те, щоб увести засади й норми виборчого права у правове та громадянське виховання учнів випускних класів (які голосуватимуть уперше).

У 2018 році Конгрес підготує звіт про стан виборчих прав ВПО і мігрантів на місцевому рівні в державах-членах Ради Європи, з огляду на міжнародні стандарти та добру практику проведення виборів. Відповідно до [Рекомендації Конгресу 386\(2016\)](#) і в продовження спостереження за місцевими виборами, що проходять після чергових виборів 25 жовтня 2015 року, особливу увагу приділятимуть ситуації з ВПО в Україні.

Очікувані результати

Співробітництво з боку Верховної Ради

- ✓ вдосконалено Регламент і порядок роботи Верховної Ради;
- ✓ парламентарії з України краще розуміють стандарти й принципи Ради Європи (у тому числі ті, що стосуються питань ґендерної рівності та прав жінок) та мають повноваження захищати права людини та сприяти їхньому утвердженню через законодавчі ініціативи, а також контролювати впровадження виконавчою владою стандартів Ради Європи;
- ✓ зміцнено спроможність апарату Верховної Ради забезпечувати підготовку законодавства, потрібного, аби запроваджувати реформи;

Демократичне врядування

- ✓ нормативна база та політика, що дозволяють передавати або делегувати повноваження й ресурси органам місцевого самоврядування, відповідають стандартам Ради Європи та спираються на взірцеву європейську практику;

³¹ GRECO RC-III (2015) 22 E «Третій раунд оцінювання. Додатковий звіт про виконання рекомендацій Україною. «Криміналізація (ETS 173 та 191, GPC 2)». «Прозорість фінансування партій» за покликанням: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3%282015%2922_Second_Ukraine_EN.pdf

- ✓ органи місцевого самоврядування та виборні представники володіють знаннями й інструментарієм, щоб здійснювати сучасне та ефективне управління ресурсами;
- ✓ місцеві органи влади підвищують прозорість своєї діяльності, аби зміцнити довіру громадян до місцевих політичних суб'єктів та інституцій;
- ✓ створено ефективний механізм консультацій між центральними та місцевими органами влади;
- ✓ місцеві органи влади розробляють стратегії та інструменти з метою просування та інституціоналізації питань ґендерної рівності на місцевому рівні;
- ✓ місцеві органи влади налагоджують конструктивне партнерство з молоддю задля демократичних інновацій;
- ✓ національна система підготовки державних службовців на всіх рівнях відповідає взірцевій європейській практиці та є ґендерно чутливою;
- ✓ населення поінформовано про цілі та стан виконання реформи децентралізації;

Вибори

- ✓ виборчі законодавство та практика відповідають європейським стандартам;
- ✓ довіра до виборчого процесу зростає.

Основні партнери: Адміністрація Президента, профільні комітети Верховної Ради, Секретаріат Кабінету Міністрів України, Міністерство регіонального розвитку, Міністерство освіти й науки, Міністерство культури, Міністерство молоді та спорту, Центральна виборча комісія, Національне агентство з питань державної служби, Національна академія державного управління, Київська міська рада, національні асоціації органів місцевого самоврядування, вищі навчальні заклади та НУО.

3.2. Заохочення широкої участі та різноманіття

Участь громадськості

2014 року Рада Європи почала підтримувати дієву участь громадянського суспільства України в конституційному процесі та розробленні законодавчих реформ, допомагаючи створювати механізми організованої участі громадянського суспільства.

Цю роботу належить продовжувати і розширювати, щоб забезпечити досягнення таких результатів: правові та організаційні засади участі громадянського суспільства в процесах вироблення рішень відповідають стандартам Ради Європи та взірцевим міжнародним стандартам; розроблено і реалізовано національну стратегію сприяння громадській участі в процесі вироблення рішень, підвищено спроможність НУО впливати на вироблення рішень на національному рівні; державні службовці пройшли підготовку з питань виконання закону про участь громадськості та іншого відповідного законодавства; створені або зміцнені платформи та механізми діалогу і співпраці між державними органами та громадянським суспільством.

Освіта для демократичного громадянства, молодіжна політика

Організація далі підтримуватиме інтеграцію та подальший розвиток освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини (ОДГ/ОПЛ) у межах національної системи освіти.

Міністерство молоді та спорту на сьогодні реалізує Дорожню карту реформування молодіжної сфери та проводить відкриті слухання, присвячені новому Закону «Про молодь», який стане основою (ґендерно чутливою) молодіжної політики в усій Україні. Організація підтримуватиме Міністерство в реалізації політики ґендерно чутливим способом. Окрім того, і далі триватиме партнерство з національною кампанією «Рух проти мови ненависті»³², разом із розбудовою спроможності органів влади в Україні працювати з молоддю, а також розвитку потенціалу представників молодіжних НУО. Особливу увагу звертатимуть на програми міжкультурного діалогу та захисту прав меншин.

Організація й далі сприятиме подальшому здійсненню реформи освіти в Україні, зокрема ухваленню нового закону «Про освіту». Навчання педагогів та учнів щодо питань ОДГ/ОПЛ дозволить краще вбудувати тематику прав людини та демократичних цінностей у національну шкільну систему та підготовку вчителів.

³² Див. доповідь ЄКРН щодо України (п'ятий цикл моніторингу): <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Ukraine/UKR-CbC-V-2017-038-ENG.pdf>

Очікувані результати

Участь громадянськості

- ✓ участь громадянського суспільства сприяє прозорості, ефективності та стабільності реформ і незалежному моніторингу за ними;

Освіта для демократичного громадянства, молодіжна політика

- ✓ підвищено спроможність фахівців у галузі освіти здійснювати та підтримувати освіту для демократичного громадянства, у тому числі через перегляд шкільних програм, проводити ґендерний аналіз шкільних програм, застосовувати принципи демократичного шкільного врядування та академічної доброчесності;
- ✓ національна політика та практика роботи з молоддю відповідають європейським стандартам і взірцевій практиці, у тому числі тим, що стосуються ґендерної рівності.

Основні партнери: Міністерство освіти, Міністерство молоді та спорту, Київська міська рада, НУО, відповідні центральні, обласні та місцеві органи влади.

Частина III – Реалізація

1. Методологія

Загальну координацію щодо реалізації напрямків технічного співробітництва Ради Європи здійснює Офіс Генерального директорату програм (ОГДП), який координує розробку програм і залучення коштів для їх реалізації, водночас забезпечуючи належне функціонування офісів Ради Європи на місцях.

Проекти, які є частиною Планів дій, впроваджуються головними адміністративними органами Ради Європи, що відповідають за визначені сфери діяльності. Офіс Ради Європи в Києві³³ відіграє ключову роль у забезпеченні координації та реалізації проектів на місцях, у відповідності до політики децентралізації механізмів співробітництва, запровадженої в Організації. Станом на червень 2017 року персонал Офісу нараховував 50 працівників.

Реалізація проектів у рамках Плану дій включає, зокрема, оцінювання потреб, правову експертизу, розбудову спроможностей, інформаційно-просвітницькі заходи та фахові огляди. Такий підхід спрямований на посилення відповідальності національних партнерів та забезпечення сталості результатів у відповідності до [Методології управління проектами](#) Ради Європи.

Крім того, в основу співробітництва, запровадженого Радою Європи, був покладений «мультиінституційний» підхід, що дозволяє різним установам й органам Ради Європи зосереджуватися на урядових інституціях, парламентах, незалежних органах врядування, таких як Омбудсмен, місцеві та регіональні органи влади та громадянське суспільство, з метою створення унікальних можливості для комплексних, всеохоплюючих, успішних і сталих реформ.

Ґендерна рівність має пріоритетне значення в усіх проектах Ради Європи згідно з Практичними рекомендаціями щодо ґендерного мейнстрімінгу³⁴. Хоча деталізація ґендерного мейнстрімінгу передбачена під час подальшої розробки заходів в рамках Плану дій, деякі аспекти ґендерного мейнстрімінгу застосовуватимуть до певних видів діяльності незалежно від напрямів співробітництва. Наприклад, під час перегляду різних національних законодавчих актів і нормативної бази у відповідності до європейських стандартів, до уваги братимуть норми ґендерної рівності та забезпечення прав жінок. Ґендерні питання також будуть включені у тренінги і навчальні програми. Оцінювання ґендерного впливу проводитиметься під час розроблення програм і проектів. На додаток до ґендерного мейнстрімінгу у разі потреби запроваджуватимуться конкретні дії зі сприяння ґендерній рівності.

Аналогічним чином Організація сприяє активному залученню громадянського суспільства до реалізації проектів і програм згідно з Практичними рекомендаціями щодо участі громадських організацій у заходах співробітництва Ради Європи³⁵, а також рекомендаціями, ухваленими конференцією «Партнерство заради належного врядування: розширення співпраці з громадянським суспільством».

³³ <http://www.Council of Europe.int/en/web/kyiv>

³⁴ <https://rm.Council of Europe.int/Council of EuropeRMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680656cf0>

³⁵ <https://rm.Council of Europe.int/Council of EuropeRMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680656cef>

Цей План дій також враховуватиме практичний досвід, отриманий під час виконання Плану дій у 2015-2017 рр.:

- стандарти й принципи Ради Європи одночасно є засобами й цілями технічної допомоги та як такі здатні значною мірою сприяти реалізації прав людини;
- потрібно й надалі зміцнювати національну спроможність щодо планування й координації процесу перегляду законодавства й практики, а також щодо ефективного нагляду за реалізацією реформ;
- довготермінова технічна допомога в реалізації всеосяжних реформ потребує довготермінових перспектив фінансування та дієвих координаційних механізмів між національними та міжнародними партнерами. Фінансування на рівні Плану дій також забезпечує певну гнучкість у тому сенсі, що кошти виділяють на той напрямок, де існує найбільша потреба;
- ґендерному мейнстрімінгу був наданий низький пріоритет на національному рівні, а також у програмах Організації, наслідками чого стали недостатнє виділення ресурсів і брак систематичної звітності. Для того щоб активізувати зусилля зі сприяння ґендерній рівності, треба встановити чіткі цілі, зміцнити лідерські якості, вдосконалити систему підготовки та навчання, , виділити більше ресурсів та забезпечити систематичну звітність із ґендерних питань;
- внутрішньополітичний контекст в країні впливає на спроможність забезпечити стабільність змін. Неодмінною передумовою будь-якої успішної реформи є забезпечення довготермінової та тривалої підтримки загальних цілей реформ усіма зацікавленими сторонами.

Через специфіку свого мандату Рада Європи іноді змушена діяти в складному та нестабільному середовищі, наражаючись на ризики. Аналіз ризиків, пов'язаних із виконанням Плану дій, а також можливі компенсаційні заходи наведено в Додатку II до цього Плану дій, згідно з практичними рекомендаціями Ради Європи щодо управління ризиками.

2. Координування

Координування з метою забезпечити ефективне використання ресурсів та відповідність дій Ради Європи здійснюється на різних рівнях і на різних майданчиках, включно з Комітетом Міністрів Ради Європи.

Діяльність Ради Європи здійснюється у тих сферах, де Рада Європи має потужні експертні знання та додаткові корисні переваги. Співпраця з українською владою розвивається на основі ретельного аналізу цілей, якими керуються інші міжнародні організації та суб'єкти на місцях, а також їхньої діяльності, виконаної та (або) запланованої задля досягнення таких цілей.

Щоб гарантувати відповідність своїх дій, Рада Європи працює в тісному співробітництві з іншими міжнародними партнерами, насамперед з Європейським Союзом і, зокрема, Делегацією ЄС та місіями і програмами ЄС у країні. План дій враховує пріоритети, визначені [Угодою про асоціацію України з Європейським Союзом](#), особливо в таких сферах як верховенство права та повага до прав людини й основоположних свобод, захист персональних даних, боротьба з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму, злочинністю та корупцією. Забезпечується також координація з Організацією Об'єднаних Націй (ООН) та Організацією з безпеки й співробітництва в Європі (ОБСЄ). Коли це доречно, створюються координаційні платформи з іншими міжнародними організаціями і проводяться спільні заходи. Рада Європи також підтримує тісні зв'язки з агенціями розвитку держав-членів Ради Європи.

Із 2015 року Україна бере активну участь у Програмі Європейського Союзу/Ради Європи «Партнерство заради належного врядування» (ПНВ) для Вірменії, Азербайджану, Грузії, Республіки Молдова, України та Білорусі на 2015-2017 рр., яка охоплює такі сфери: захист прав людини та сприяння їхньому утвердженню; забезпечення правосуддя; боротьба із загрозами верховенству права; вирішення проблем інформаційного суспільства; сприяння демократичному врядуванню. У цьому контексті Офіс Ради Європи в Києві двічі на місяць проводить чергові засідання за участю програмного персоналу Делегації ЄС, де розглядаються і координуються всі проектні заходи «Рамкової програми співробітництва» та забезпечується взаємодоповнюваність з проектами ЄС.

3. Фінансування

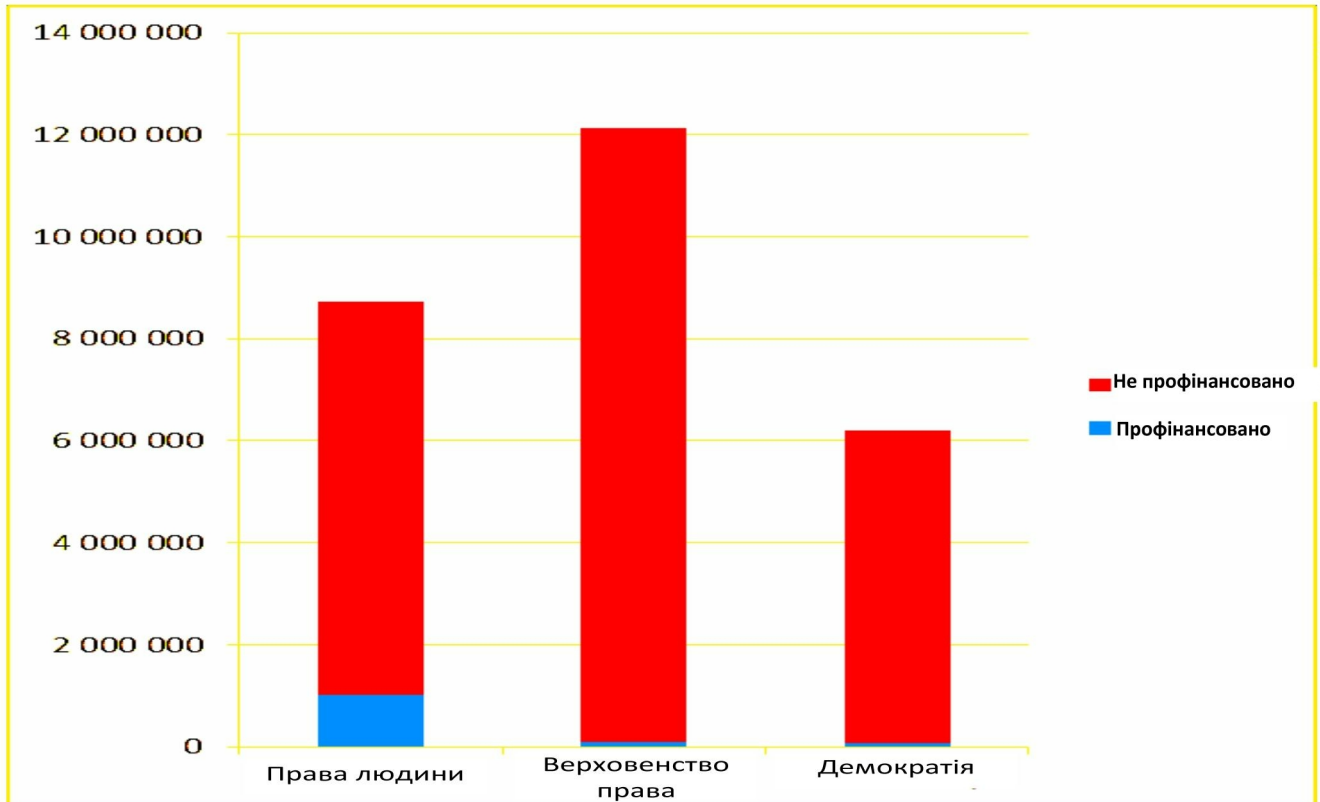
Координація реалізації Плану дій здійснюватиметься за рахунок загальних управлінських витрат, що не перевищують 7% від прямих витрат на План дій.

Відповідно до стратегії мобілізації ресурсів Ради Європи, Офіс Генерального директорату програм

залучає кошти для Плану дій у цілому.

Загальний бюджет Плану дій становить 29 млн євро. Забезпечено фінансування в обсязі 2,8 млн євро.

Проекти, передбачені Планом дій, фінансуватимуться з декількох джерел. Фінансування надаватиметься з власного бюджету Ради Європи, а також добровільних внесків країн-донорів і міжнародних організацій, включно з ПНВ Європейського Союзу/Ради Європи.

Рис. 2. Кошторис за окремими напрямками Плану дій Ради Європи для України на 2018-2021 рр., станом на 2 жовтня 2017 року.

Структура Плану дій на 2018-2021 рр. відповідає структурі програми діяльності та бюджету Ради Європи, а також відповідає її дворічному циклу, що має на меті підвищити узгодженість, взаємодоповнюваність та координацію заходів у межах звичайного бюджету Ради Європи та позабюджетної технічної допомоги для України.

4. Керівництво виконанням Плану дій

Комітет Міністрів Ради Європи, через свою Групу доповідачів із питань демократії (GR-DEM), відповідає за загальну оцінку реалізації Плану дій.

Рада Європи регулярно інформуватиме про стан і результати виконання Плану дій. Із цією метою ОГДП надаватиме Комітету Міністрів такі середньострокові й підсумкові звіти:

- усний звіт через 12 місяців після затвердження Плану дій, щоб доповісти про стан його реалізації після офіційного запуску Плану дій;
- докладний середньостроковий звіт про стан реалізації через 24 місяці після затвердження Плану дій;
- підсумковий звіт про стан реалізації наприкінці всього етапу реалізації Плану дій.

Прогрес, досягнутий у рамках Плану дій, також спільно оцінюватимуть Рада Європи та влада України. З цією метою створений Керівний комітет щодо реалізації Плану дій у складі представників Міністерства закордонних справ та інших національних партнерів, залучених до реалізації Плану дій, а також представників Ради Європи.

Цей Керівний комітет оцінюватиме виконання затверджених проектів, обговорюватиме відповідні пропозиції щодо майбутнього співробітництва та поточні виклики, а також рекомендуватиме будь-які заходи з підвищення ефективності Плану дій. Засідання проходитимуть через 24 місяці після

затвердження Плану дій, щоб оцінити реалізацію в середньостроковій перспективі, і перед завершенням Плану дій, щоб оцінити його загальне виконання.

Крім того, ОГДП, згідно з вимогами до звітності, скеровуватиме щорічні звіти про виконання Плану заходів тим донорам, внески від яких надходять на рівні Плану дій.

План дій – контакти

Офіс Генерального директорату програм (ОГДП) Ради Європи

F-67075 Strasbourg Cedex

тел.: + 33 (0)3 90 21 56 54

факс: + 33 (0)3 90 21 46 31

ел. пошта: odgp@coe.int

www.coe.int/programmes

Офіс Ради Європи в Києві,
вул. Іллінська, 8, під'їзд 7, поверхи 5-6,

Київ, 04070, Україна

ел. пошта: kyiv@coe.int

www.coe.int/en/web/kyiv

Додаток І. Логічна матриця до Плану дій Ради Європи для України на 2018–2021 рр.

Гендерна рівність та участь громадськості у виробленні рішень як наскрізні теми:

- **Гендерна рівність** має пріоритетне значення в усіх проектах Ради Європи згідно з Практичними рекомендаціями щодо гендерного мейнстрімінгу
- Організація сприяє **залученню громадянського суспільства** до вироблення рішень згідно з Практичними рекомендаціями щодо участі громадських організацій у заходах співробітництва Ради Європи

Загальна ціль: забезпечити успіх реформ в Україні, які підвищать відповідність українського законодавства, інституцій і практики європейським стандартам у сфері прав людини, верховенства права й демократії, сприяючи, таким чином, зусиллям країни щодо виконання своїх зобов'язань як держави-члена Ради Європи.

Напрями співпраці за Планом дій:

Рада Європи й надалі надаватиме підтримку владі України щодо здійснення (і, де це можливо, завершення) реформ у ключових сферах, а саме :

- розширення застосування всередині країни положень ЄКПЛ і практики ЄСПЛ;
- моніторинг, оцінювання та звітність про вплив реформ у секторі правосуддя;
- підвищення ефективності, підзвітності й прозорості судової системи та прокуратури;
- підвищення прозорості та ефективності державного управління;
- боротьба з корупцією та відмиванням коштів;
- підтримка подальшого розвитку безоплатної правової допомоги;
- зміцнення Національного превентивного механізму;
- поліпшення умов тримання під вартою та боротьба з жорстоким поводженням, у тому числі через ефективне розслідування;
- розширення плюралізму ЗМІ та забезпечення безпеки журналістів;
- узгодження принципів і практики захисту прав ВПО з європейськими стандартами прав людини;
- зміцнення інформаційної безпеки, доступ до публічної інформації та захист персональних даних;
- підвищення прозорості політичного процесу й довіри до виборчої практики.

Рада Європи та влада України спільно домовилися розширювати та активізувати співпрацю на основі попередньої роботи, здійсненої інституціями, моніторинговими та експертними консультативними органами Ради Європи, особливо коли йдеться про:

- посилення захисту прав людини серед частини населення, безпосередньо охопленої конфліктом;
- розширення можливостей Верховної Ради щодо перегляду законодавчої бази;
- протидію дискримінації за всіма ознаками та захист прав меншин;
- посилення участі суспільства в демократичних процесах;
- сприяння рівним можливостям для вразливих груп;
- сприяння гендерній рівності та забезпеченню прав жінок;
- захист і сприяння правам дітей
- зміцнення правового захисту соціальних прав;
- розвиток законодавчої бази та спроможності щодо боротьби з кіберзлочинністю;
- сприяння освіті з прав людини та для демократичного громадянства через формальну освіту, професійну підготовку та молодіжну діяльність.

Права людини Загальний підсумок: посилено захист прав людини, зміцнено антидискримінаційне ставлення через забезпечення подальшої узгодженості політики та практики у сфері прав людини з європейськими стандартами, включно зі стандартами ґендерної рівності.	
Результати	Показники
<p>I.1. Захист прав людини Відповідність законодавчої та нормативної бази європейським стандартам, підвищено спроможність судової влади, прокуратури, правоохоронців, військовослужбовців та Омбудсмена застосовувати ЄКПЛ та практику ЄСПЛ на національному рівні завдяки таким заходам: виконано План дій щодо реалізації Національної стратегії у сфері прав людини; посилено функціональні можливості Національного превентивного механізму; зміцнено інституційну спроможність забезпечувати доступ до публічної інформації та захищати персональні дані; підвищено громадську довіру до судової влади; поліпшено захист ВПО, жінок, дітей і меншин; поглиблено підготовку правників щодо питань захисту прав людини.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Міра, якою національне законодавство було сформоване та (або) змінене відповідно до європейських стандартів у сфері прав людини. • Існують і та (або) діють інституційні механізми й структури, які забезпечують ефективний захист від жорстокого поводження, особливо з боку правоохоронців і військовослужбовців, а також розслідування випадків жорстокого поводження згідно з європейськими стандартами та вимогами рішень ЄСПЛ. • Рівень знань відповідних груп фахівців про стандарти прав людини та ступінь застосування таких знань у своїй роботі. • Ступінь відповідності європейським стандартам нормативної бази захисту прав меншин та сприяння утвердженню таких прав. • Відповідні національні навчальні заклади зміцнили свою спроможність зі систематичної підготовки своїх цільових аудиторій за тематикою стандартів прав людини. • Міра, якою влада та правозахисники здатні повідомляти про випадки порушень прав людини на охоплених конфліктом територіях. • Установи, що забезпечують доступ до публічної інформації та захист персональних даних, реформовані відповідно до стандартів Ради Європи. Стан/ступінь виконання відповідних рішень ЄСПЛ щодо України.
<p>I.2. Сприяння правам людини та людській гідності Законодавчі та нормативні базу й практику у сфері прав людини узгоджено з європейськими стандартами з метою ліквідації всіх форм дискримінації; вдосконалено порядок звітності про випадки дискримінації; підвищено ефективність розслідувань випадків дискримінації; розширено доступ ВПО до житла, джерел доходу і правосуддя; розширено можливості органів влади сприяти багатомовному складу населення (мовам національних меншин на додаток до української) із одночасним збереженням соціальної згуртованості; ухвалено та реалізовано стратегії захисту прав людини ромів.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Міра, якою національне законодавство було сформоване та (або) змінене відповідно до європейських стандартів у сфері прав людини (кримінальне правосуддя, заборона дискримінації, захист даних). • Рівень знань відповідних груп фахівців про стандарти прав людини та ступінь застосування таких знань у своїй роботі. • Поліпшено ситуацію з практичною реалізацією щодо надання житла, доступу до документації, зайнятості, соціальних пільг та системи правосуддя для ВПО на загальнонаціональному й місцевому рівнях. • Закони проти всіх форм насильства щодо жінок і дітей розроблені та виконуються згідно з європейськими стандартами. • Відповідні національні навчальні заклади зміцнили свій потенціал у ділянці початкової та систематичної підготовки своїх цільових аудиторій за тематикою стандартів прав людини.

<p>I.3. Забезпечення соціальних прав Влада забезпечує кращий захист соціальних прав згідно з європейськими стандартами; розширено можливості щодо збору та аналізу даних, які стосуються виконання прийнятих положень Європейської соціальної хартії; ухвалено законодавчий пакет щодо процедури подання колективних скарг.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Міра, якою національне законодавство було сформоване та (або) змінене відповідно до європейських стандартів. • Національне законодавство та практика у сфері соціальних прав дозволяють реалізувати процедуру колективних скарг у належні терміни.
<p>Верховенство права Загальний підсумок: вдосконалено реалізацію чинного законодавства, законодавчі та інституційні засади (діяльності судових органів, прокуратури, пенітенціарних установ і поліції) узгоджено з європейськими стандартами, зміцнено незалежність і підзвітність системи правосуддя.</p>	
<p>Результати</p>	<p>Показники</p>
<p>II.1. Забезпечення правосуддя Вдосконалено та оптимізовано правові та інституційні засади відповідно до європейських і міжнародних стандартів; поліпшено реалізацію відповідного законодавства; посилено незалежність і ефективність правосуддя; покращено спроможність виконувати рішення національних судів і Європейського суду з прав людини всередині країни; забезпечено сприяння реабілітаційному підходу в системі кримінального правосуддя; поліпшено медичне обслуговування в тюрмах і психіатричних установах; забезпечено запобігання випадкам жорстокого поводження або ефективне розслідування таких випадків; підвищено ефективність і незалежність прокурорів, здійснюється оцінювання та моніторинг проведення реформи сектору юстиції, забезпечено інформування громадськості про її вплив. Повністю забезпечено право на подання індивідуальних скарг до Конституційного Суду.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Міра, якою національне законодавство було сформоване та (або) змінене згідно з відповідними європейськими стандартами. • Існують та (або) діють інституційні механізми та структури (наприклад органи суддівського та прокурорського самоврядування, слідчі органи). • Підвищено спроможність виконувати рішення ЄСПЛ через встановлення належних засад для заходів загального та індивідуального характеру. Підвищено доступність і якість безоплатної правової допомоги. • Органи сектору юстиції збирають відповідні показники, оцінюють стан реформ і повідомляють про результати. • Міра, якою жінки мають рівний доступ до правосуддя, включно з рівним захистом їхніх прав із боку державних установ, таких як поліція, прокуратура і суди. • Підвищено спроможність правоохоронних органів боротися з насильством щодо жінок та дітей і домашнім насильством, що підтверджує кримінальна та суддівська статистика. • Підвищено спроможність правоохоронних органів вирішувати проблеми жорстокого поводження та катувань, що підтверджує статистика таких справ. • Підвищено спроможність України ефективно розслідувати випадки жорстокого поводження, катувань та інших серйозних порушень прав людини, про що свідчить кількість результативно розслідуваних справ. • Рівень знань відповідних груп фахівців про законодавство і європейські стандарти та ступінь застосування таких знань у своїй роботі. • Підвищено спроможність Конституційного Суду щодо розгляду конституційних скарг. • Міра, якою зміни до правових норм і політики відбивають рекомендації КЗК. • Стан/ступінь виконання відповідних рішень ЄСПЛ щодо України.

II.2. Зміцнення верховенства права

Підвищено довіру до виборчої системи завдяки перегляду нормативної бази, ефективній системі стримувань і протигаг між гілками влади та принципу міжвідомчого співробітництва, а також делегування законодавчих повноважень; забезпечено незалежність суспільного мовника та плюралізм ЗМІ на всіх рівнях. Підвищено спроможність ЗМІ з надання об'єктивного та правдивого висвітлення подій. Підвищено рівень обізнаності громадськості з питаннями свободи вираження поглядів і приватного життя та поглиблено повагу до таких свобод. Покращено ситуацію з безпекою журналістів унаслідок підвищеного захисту, забезпеченого нормативною базою і практикою, а також ефективної боротьби з безкарністю нападників. Відповідно до європейських стандартів розроблено стратегію у сфері інформаційної безпеки.

- Ухвалено нове виборче законодавство.
- Міра, якою пов'язані з виборчою системою нормативна база та практика, стримування й протигаги між гілками владами та принцип міжвідомчого співробітництва, а також відповідність делегування законодавчих повноважень європейським і міжнародним стандартам.
- Міра, якою національне законодавство й регулювання діяльності ЗМІ відповідають європейським стандартам, особливо в таких сферах: суспільні ЗМІ; незалежність органів, що регулюють діяльність ЗМІ; прозорість власності на ЗМІ; свобода вираження поглядів; інформаційна безпека.
- Міра, якою справи, пов'язані з нападами на журналістів, ефективно розслідують та передають до суду.

II.3. Протидія загрозам верховенству права

Нормативні й законодавчі засади боротьби з корупцією і відмиванням коштів переглянуто відповідно до європейських і міжнародних стандартів; посилено спроможність із підготовки аналітичних матеріалів і звітів, поглиблено співробітництво між національними та міжнародними спеціалізованими правоохоронними органами та системами запобігання. Підвищено спроможність правоохоронних органів боротися із кіберзлочинністю.

- Наявні законодавчі та інституційні засади й практика боротьби з корупцією, відмиванням коштів і кіберзлочинністю відповідають європейським і міжнародним стандартам.
- Міра, якою органи державного управління здатні здійснювати планування, розподіляти ресурси та виконувати складні операції, водночас долаючи безгосподарність і корупцію.
- Міра, якою підзвітність публічних посадовців підвищено за допомогою нормативної бази, порядку надання звітності, організаційної структури, стратегії, процедур і дій.
- Міра, якою на тлі ефективної боротьби з кіберзлочинністю забезпечено баланс між інтересами правоохоронних органів і дотриманням засадничих прав людини та принципів верховенства права.
- Підвищено рівень міжнародного співробітництва в розслідуванні кримінальних справ, пов'язаних із боротьбою з кіберзлочинністю.

Демократія

Загальний підсумок: зміцнено демократичне функціонування політичних інституцій, посилено підзвітність і якість законодавчої роботи Верховної Ради, державне управління на всіх рівнях модернізовано, що дозволяє забезпечувати підвищену спроможність до вироблення рішень, ефективне управління ресурсами та ґендерно чутливі політику і практику.

Результати	Показники
<p>III.1. Зміцнення демократичного врядування та заохочення до інновацій Підвищено підзвітність і якість вироблення рішень, включно з законодавчою роботою Верховної Ради.</p> <p>Вибори проведено прозоро й неупереджено, а громадяни й політики цілком згодні з їхніми результатами. Підвищено спроможність органів державного управління ефективно реалізовувати законодавство й політику через оптимізацію регулювання, розвиток міжвідомчого співробітництва та вдосконалення принципів і практики державного управління.</p> <p>Підвищено якість місцевого самоврядування завдяки активній участі місцевих органів влади у системі загального вироблення політичних рішень та результативним консультаціям між центральними та місцевими органами влади.</p> <p>Підвищено спроможність місцевих органів влади застосовувати стандарти місцевої демократії, зокрема через етичні, прозорі та партисипативні процеси на місцевому рівні, і забезпечувати надійні та ефективні публічні послуги через поглиблення співробітництва між територіальними громадами, участь громадян та сучасну практику публічного управління.</p> <p>Особливу увагу приділено новооб'єднаним територіальним громадам, а також громадам, розташованим у постраждалих від конфлікту районах на підконтрольних уряду територіях.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Депутати Верховної Ради забезпечують належну якість національного законодавства, яке є економічно ефективне, обґрунтоване та добре зрозуміле в суспільстві. • Регулярно відбуваються консультації щодо законодавчого процесу між парламентаріями та представниками громадянського суспільства. • Міра, якою ухвалене національне законодавство про вибори та політичні партії відповідає європейським і міжнародним стандартам. • Ступінь поліпшення виборчого процесу через використання інформаційних технологій в організації виборів, розширення участі жінок, меншин і молоді, посилення демократизму всередині політичних партій. • Рівень ефективності, прозорості та відповідності етичним нормам врядування на загальнонаціональному та місцевому рівні. • Міра, якою управління людськими ресурсами на місцевому рівні відповідає передовій європейській практиці. • Міра, якою забезпечено з боку національних зацікавлених сторін збір даних та оцінювання ґендерної рівності на всіх рівнях. • Удосконалено механізми проведення консультацій між центральними та місцевими органами влади. • Рівень залученості громадян до процесу вироблення рішень на місцевому та обласному рівнях. • Належне дотримання 30-відсоткової квоти для партійних списків на місцевих виборах через відмову в реєстрації кандидатів у тих списках, що не відповідають вимогам.
<p>III.2. Заохочення широкої участі та різноманіття Підтримка демократичних цінностей, студентського самоврядування і запобігання всім формам дискримінації в системі освіти (виші та школи). Запровадження аналогічних ініціатив у молодіжних організаціях із метою запобігання всім формам дискримінації.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Кількість освітніх програм (формальних і неформальних), запроваджених в окремих установах та областях, відповідає стандартам освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини (ОДГ/ОПЛ). • Кількість національних ініціатив на підтримку академічної доброчесності та прозорості. • Рівень обізнаності молоді про потребу в запобіганні будь-яким формам дискримінації, особливо щодо меншин.

Додаток II. Оцінювання ризиків

Варіанти розвитку подій	Компенсаційні заходи
Ризики, пов'язані з політичним контекстом	
<p>Найсприятливіший варіант – збільшення масштабів і темпів реформ, знайдено політичне вирішення конфлікту</p> <ul style="list-style-type: none"> • Досягнення консенсусу щодо реформ серед широких політичних кіл • Реформи та чинне законодавство дієво реалізують, їх підтримує населення. Знайдено політичне вирішення конфлікту 	<p>Підвищено обізнаність про участь Ради Європи в процесі реформ Розширено заходи із розбудови спроможності, особливо серед партнерів, що впроваджують стандарти Ради Європи Зміцнено підтримку національних установ, із поширенням підтримки на регіони, особливо на ті, що постраждали від конфлікту</p>
<p>Базовий варіант – збереження політичної стабільності, заморожений конфлікт</p> <ul style="list-style-type: none"> • Часткова реалізація реформ і протидія їхній реалізації в певних групах суспільства • Збільшення впливу політичних сил у проведенні реформ 	<p>Підтримка національних органів влади в забезпеченні відповідності законодавчої та нормативної бази стандартам Ради Європи Розбудова спроможності інституцій щодо впровадження цих стандартів, підвищення обізнаності населення про ці стандарти Підвищення обізнаності інституційних партнерів, які просувають стандарти Організації серед населення Сприяння контактам і співробітництву між прихильниками реформ із різних гілок влади та всередині громадянського суспільства</p>
<p>Найгірший варіант – зростання політичної нестабільності/відсутність реформ; ескалація конфлікту</p> <ul style="list-style-type: none"> • Збільшення поляризації суспільства • Інтенсифікація бойових дій • Процес реформ сповільнюється або зупиняється • Погіршення соціального становища, особливо в уразливих групах 	<p>Підвищення обізнаності серед цільових груп, щоб привернути їхню увагу до важливості застосування стандартів Організації Сприяння діалогу між владою і громадянським суспільством щодо застосування стандартів Зосередженість на захисті прав вразливих груп Обговорення компенсаційних заходів із міжнародними партнерами (особливо ЄС)</p>
Ризики невиконання проекту/програми	
<ul style="list-style-type: none"> • Брак достатнього фінансування на реалізацію Плану дій 	<p>Активізація зусиль із мобілізації ресурсів в узгодженому порядку всередині країни та з головного офісу Виділення коштів на програми, що мають великий потенціал взаємного синергізму, та обрання найефективнішого способу використання наявних ресурсів Подальше приділення уваги зворотному зв'язку з партнерами та донорами, щоб поліпшити розроблення, реалізацію проекту, моніторинг результатів та практику звітування із метою залучення та збереження донорів</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Брак ефективних механізмів координування роботи з національними та міжнародними партнерами, яка б дозволяла уникати дублювання та забезпечувати синергізм між програмами 	<p>Збільшення кількості спільних заходів із міжнародними партнерами, із якими вже досягнуто координування планів, із метою популяризації загальної ідеї, досягнення економічної ефективності та ширшого визнання реформ</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Брак передбачуваності та стабільності результатів у зв'язку зі складністю і часто суперечливими цілями процесу реформ 	<p>Інтерактивний, орієнтований на результати моніторинг програм, щоб вимірювати поліпшення нормативної бази, інституційної структури та політики; надавати актуальні статистичні дані; оцінювати рівень обізнаності громадськості та, у разі потреби, надавати час на коригування виконання</p> <p>Подальша децентралізація виконання програм із розподілом процесу вироблення рішення вниз уздовж організаційної ієрархії; прозорість процесу вироблення рішень; залучення місцевих інституцій і фахівців; підтримка мережевої взаємодії між учасниками програм, національними та міжнародними партнерами, адаптивний, поступовий і реалістичний підхід, орієнтований на підтримку отриманих позитивних змін, а не ідеалістичних планів</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Гендерні стереотипи негативно впливають на реалізацію проекту 	<p>Гендерно чутливі комунікації, Гендерний експерт має перевіряти матеріали та пропонувати нові формулювання</p>
<p>Комунікаційні ризики</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Брак прозорості та консенсусу щодо пріоритетів і масштабів програм серед міжнародних партнерів 	<p>Збільшення обсягу та узгодженості комунікацій із метою інформування груп фахівців, міжнародних партнерів та широкої громадськості про внесок Організації та донорів до реформ</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Брак знань серед основних міжнародних і національних партнерів, цільових груп і широких кіл населення щодо внеску Ради Європи до реформ у країні 	<p>Кожна програма розробляє власну комунікаційну стратегію, спрямовану на посилення інтересу до діяльності Організації серед основних зацікавлених сторін; підвищення обізнаності серед фахівців і громадськості про внесок Організації до реформи; збільшення швидкості обміну інформацією</p>

Додаток III. Фінансова таблиця до Плану дій Ради Європи для України на 2018–2021 рр.
(у євро, станом на 3 жовтня 2017 року)

Сектори	Бюджет Плану дій	Фінансування зі звичайного бюджету	Фінансування ЄС ³⁶	Фінансування з добровільних внесків	Загалом забезпечено коштів	Непрофінансовано
Права людини	8 716 667	41 677		966 667	1 008 344	7 708 323
1. Захист прав людини	5 266 667			966 667	966 667	4 300 000
2. Сприяння правам людини та людській гідності	2 650 000	41 677			41 677	2 608 323
3. Забезпечення соціальних прав	800 000					800 000
Регіональні ПНВ						
Верховенство права	12 127 013	100 000			100 000	12 027 013
1. Забезпечення правосуддя	8 160 000					8 160 000
2. Зміцнення верховенства права	3 675 347	100 000			100 000	3 575 347
3. Протидія загрозам верховенству права	150 000					150 000
Регіональні ПНВ	141 666					141 666
Демократія	6 612 000	80 000			80 000	6 532 000
1. Зміцнення демократичного врядування та заохочення до інновацій	5 612 000	30 000			30 000	5 582 000
2. Заохочення широкої участі та різноманіття	1 000 000	50 000			50 000	950 000
Регіональні ПНВ						
Загальні управлінські витрати	2 000 000					2 000 000
НЕ АСИГНОВАНО (ще не виділено)				1 624 597	1 624 597	-1 624 597
РАЗОМ	29 455 680	221 677		2 591 264	2 812 941	26 642 739

³⁶ Фінансування діяльності в Україні на 2018 рік у рамках співробітництва з Європейським Союзом/Радою Європи перебуває на стадії переговорів.

Додаток IV. Список джерел / відповідних документів

Документи Ради Європи

1. Європейський суд із прав людини

Практика Європейського суду з прав людини щодо України
Огляд практики Європейського Суду з прав людини з питань ґендерної рівності

2. Технічне співробітництво з Україною

Співробітництво з Україною – пакет невідкладних заходів
План дій для України на 2011-2014 рр.
План дій для України на 2015-2017 рр.
Співробітництво з Україною – пакет невідкладних заходів: проміжний описовий звіт за квітень-серпень 2014 р.
План дій для України на 2011-2014 рр., Підсумковий звіт про виконання Плану дій для України на 2011-2014 рр., Підсумковий звіт
Співробітництво з Україною – пакет невідкладних заходів: підсумковий описовий звіт (квітень-грудень 2014 р.)

3. Генеральний секретар Ради Європи

Доповіді Генерального секретаря Ради Європи про стан демократії, прав людини та верховенства права в Європі за 2014, 2015, 2016 і 2017 рр.

4. Комітет міністрів Ради Європи

Рішення щодо ситуації в Автономній Республіці Крим і місті Севастополь (Україна)
CM/Del/Dec(2017)1285/2.1bisb

5. Парламентська асамблея Ради Європи

Резолюція ПАРЄ 2145 (2017) «Функціонування демократичних інститутів в Україні»
Резолюція ПАРЄ 2133 (2016) «Засоби правового захисту від порушень прав людини на українських територіях, що знаходяться поза контролем української влади»
Резолюція ПАРЄ 2132 (2016) «Політичні наслідки агресії Росії в Україні»
Рекомендація 2090 (2016) «Гуманітарні занепокоєння щодо людей, захоплених під час війни в Україні»
Рекомендація 2076 (2015) «Зниклі безвісти під час конфлікту в Україні»
Висновок 190 (1995) Парламентської асамблеї щодо заявки України на вступ до Ради Європи
Рекомендація 1849 (2008) Парламентської асамблеї щодо просування культури демократії та прав людини через освіту вчителів

6. Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи

Рекомендація 348(2013) Конгресу щодо місцевої та регіональної демократії в Україні
Дорожня карта реалізації рекомендацій Конгресу в Україні (2015)
Звіт Конгресу CG30(2016)07 «Спостереження за місцевими виборами в Україні» (25 жовтня 2015 року)

7. Моніторингові та експертні консультативні органи Ради Європи

Доповідь ЄКРН щодо України (четвертий цикл моніторингу)
Висновки ЄКРН про виконання рекомендацій щодо України з огляду на проміжний додатковий звіт
Доповідь, подана Україною на виконання пункту 2 статті 25 Рамкової конвенції про захист національних меншин
Спеціальна доповідь Консультативного комітету Рамкової конвенції про захист національних меншин в Україні
Висновки Європейського комітету з соціальних прав щодо України за 2016 рік.
Спільний висновок Венеціанської комісії, Директорату з прав людини Генерального директорату з прав людини та верховенства права щодо Закону «Про прокуратуру України»
Висновок щодо проекту змін до Конституції України в частині правосуддя, затвердженого Конституційною комісією 4 вересня 2015 року.
Висновок Венеціанської комісії щодо проекту закону «Про Конституційний Суд України»
Спільний висновок Венеціанської комісії, Директорату з прав людини Генерального директорату з

прав людини та верховенства права Ради Європи та Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів та прав людини щодо двох проектів закону про гарантії свободи мирних зібрань.

Висновок Венеціанської комісії про зміни до Закону «Про вибори» щодо видалення кандидатів із партійних списків, затверджений Радою з демократичних виборів і Венеціанською комісією Третій раунд оцінювання GRECO, Додатковий звіт про виконання рекомендацій Україною, «Криміналізація (ETS 173 та 191, GPC 2)», «Прозорість фінансування партій»

Звіт до українського уряду за підсумками візиту до України, здійсненого КЗК з 21 до 30 листопада 2016 року.

Пояснювальна записка, Звіт до українського уряду за підсумками візиту до України, здійсненого КЗК з 21 до 30 листопада 2016 року.

Звіт MONEYVAL про стан справ в Україні, 18 вересня 2015 року.

Письмовий аналіз Секретаріату виконання Україною основних і додаткових рекомендацій, MONEYVAL, 18 вересня 2015 року.

8. Практичні рекомендації

Практичні рекомендації щодо ґендерного мейнстрімінгу в заходах співробітництва Ради Європи

Практичні рекомендації щодо участі громадських організацій в заходах співробітництва Ради Європи

9. Комісар Ради Європи з прав людини

Лист Комісара до заступника Глави Адміністрації Президента України з рекомендаціями переглянути антикорупційне законодавство, яке може негативно вплинути на НУО та журналістів
Звіт Комісара Ради Європи з прав людини Нільса Муйжнієкса за результатами візиту до України 21-25 березня 2016 року.

Звіт Комісара Ради Європи з прав людини Нільса Муйжнієкса за результатами візиту до України 29 червня – 3 липня 2015 року.

Лист Комісара Голові Верховної Ради України з рекомендаціями щодо забезпечення незалежності інституції Омбудсмена

10. Національні директивні документи України

Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»

Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року

План дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року

Стратегія розвитку судової системи в Україні на 2015-2020 роки

План заходів, спрямованих на реалізацію деяких засад державної внутрішньої політики щодо окремих районів Донецької та Луганської областей, де органи державної влади тимчасово не здійснюють своїх повноважень

План заходів щодо забезпечення виконання положень Європейської соціальної хартії (переглянутої) на 2015-2019 рр., затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2015 року. № 450-р.

Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року.

Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи (2016-2029 рр.)